

Lumijoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Lumijoen kunnan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Voimaantulo 1.8.2022

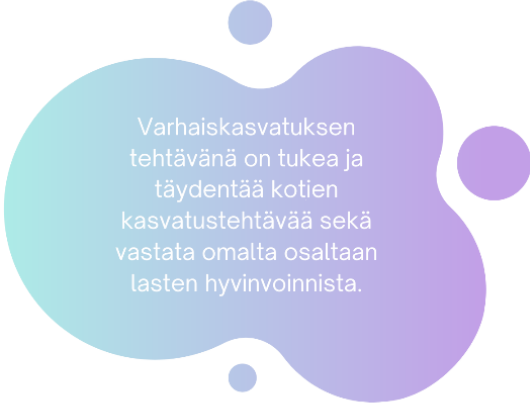
Lumijoki
Arjen luksusta

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma	3
1.1. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	4
1.2. Varhaiskasvatuspaikan hakeminen ja aloitus	5
2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	6
2.1. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Lumijoella	8
2.2. Arvoperusta	9
2.3. Oppimiskäsitys Lumijoella	11
2.4. Luonnossa kotonaan	12
2.5. Laaja-alainen osaaminen Lumijoella	13
2.6. Siirtymäkäytännöt lapsen vaihtaessa ryhmää tai siirtyessä esiopetukseen	17
3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri	18
3.1. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	23
3.2. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	24
3.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen	26
4. Pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	27
4.1. Pedagogisen toiminnan viitekehys	27
4.2. Pedagoginen dokumentointi	28
4.3. Monipuoliset työtavat	29
4.4. Leikki	30
4.5. Oppimisen alueet	32
4.6. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien huomiointi	40
5. Lapsen tuki	41
5.1. Yhteistyö tuen aikana	43
5.2. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	45
5.2.1. Yleinen tuki	46
5.2.2. Tehostettu tuki	47
5.2.3. Erityinen tuki	48
5.2.4. Tuen muodot	49
5.3. Lapsen tuen arviointi ja varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	51
5.4. Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta	54
6. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	57
6.1. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	57
6.2. Pedagogisen toiminnan arviointi Lumijoella	58
7. Lähteet	62

1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee laatia ja hyväksyä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustilain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022).

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea ja täydentää kotien kasvatustehtävää sekä vastata omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Kolmitasoinen varhaiskasvatussuunnitelma koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatustilain, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista.

Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatukseen, opetuksen ja hoidon muodostava kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta on huoltajilla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea ja täydentää kotien kasvatustehtävää sekä vastata omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatus nähdään osana suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeänä ajanjaksona lapsen kasvussa ja oppimisessa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lapsen oppimisen edellytysten tukeminen, elinikäisen oppimisen edistäminen sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteuttaminen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Inklusiivisia periaatteita ovat kaikille lapsille kuuluvat samanlaiset oikeudet, yhdenvertaisuus, tasa-arvoisuus, moninaisuuden arvostaminen, yhtäläisyys, syrjimättömyys sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu yhdessä Ensilumen päiväkodin henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa on rakennettu pedagogisen toiminnan kyselyn kautta, joka ohjattiin Päiväkoti Ensilumen huoltajille keväällä 2022. Varhaiskasvatussuunnitelma koskee kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Toimintamuodot kuvataan luvussa 2.1.

1.1. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lumijoella varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka perusteena on lapsen etu ja tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan kodin ja päiväkodin yhteistyössä sopimalla yhdessä perheen kanssa, miten lapsen oppimista ja hyvinvointia edistetään päiväkodin arjessa. Toiminnan pedagogiset tavoitteet, menetelmät ja toimenpiteet kirjataan tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarvittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii myös kehityksen ja oppimisen tuen suunnittelun välineenä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen vahvuudet, mielenkiinnon kohteet, mahdollinen tuen tarve sekä lapsen ja huoltajien toiveet varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Lapsen ryhmässä toimivat kasvattajat havainnoivat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsen iän mukaisen arkihavainnoinnin pohjalta laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Ennen keskustelua huoltajat täyttävät Lapsen ja huoltajien näkökulmat -lomakkeen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta sekä arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Varhaiskasvatuksen muu henkilöstö, erityisopettaja sekä muut asiantuntijat voivat osallistua lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen yhdessä perheen kanssa. Lapsen ja huoltajien toiveet, tavoitteet ja mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä.

Lumijoella varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka perusteena on lapsen etu ja tarpeet

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä lapsen tuen tarvetta, tuen riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava, ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla lapsen kanssa työskenteleviltä henkilöiltä tai lapsen huoltajalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen.

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Lumijoella varhaiskasvatusta annetaan suomen kielellä ja varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan suomen kielellä. Ruotsinkielinen varhaiskasvatus järjestetään ostopalveluna. Kielivähemmistöihin kuuluvien lasten varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelmat toteutetaan lapsikohtaisesti.

1.2. Varhaiskasvatuspaikan hakeminen ja aloitus

Varhaiskasvatuspaikan hakeminen tapahtuu jatkuvan haun periaatteella. Hakemus tulee toimittaa neljä (4) kuukautta ennen varhaiskasvatuksen toivottua alkamista. Mikäli varhaiskasvatuksen tarve johtuu huoltajan äkillisestä työllistymisestä tai opiskelusta, eikä hoidon tarpeen alkamisajankohta ole ennakoitavissa, hakemus tulee toimittaa kaksi (2) viikkoa ennen varhaiskasvatuksen alkua. Varhaiskasvatushakemus tehdään Wilma varhaiskasvatus sähköisessä järjestelmässä.

Lumijoella perhettä tiedotetaan lapsen tulevasta varhaiskasvatuspaikasta Wilman kautta. Varhaiskasvatusjohtaja antaa lapsen yhteystiedot ryhmän henkilöstölle, joka on yhteydessä perheeseen ja he sopivat yhdessä tutustumisesta tulevaan varhaiskasvatuspaikkaan. Tutustumiskäynneillä tai hoidon alkaessa tehdään varhaiskasvatussopimus. Tutustumiskäynnit toteutetaan siten, että lapsi saa yhdessä huoltajan kanssa rauhassa tulla päiväkodille, ilman, että hänen tarvitsisi heti jäädä yksin vieraiden ihmisten luokse. Tutustumiskäynnejä voi olla useampia, perheen tarpeen mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan lapsi voi olla tutustumiskäynneillä mukana päivän toiminnoissa. Tutustumiskäynnit järjestetään niin, että perheen vastaanottavalla kasvattajalla on mahdollisuus kertoa päiväkodin toiminnasta ja vastailta lapsen ja huoltajien kysymyksiin.

Lumijoella panostetaan ensitapaamisesta lähtien varhaiskasvatuksen ja kodin väliseen yhteistyöhön. On tärkeää, että jo tutustumisvaiheessa lapselle välittyy päiväkodista lämmin ja turvallinen ilmapiiri, ja huoltajille olo, että he voivat luottavaisin mielin jättää lapsen varhaiskasvatukseen. Perheen yksilölliset tarpeet huomioidaan varhaiskasvatuksen aloituksesta lähtien. Lapsen aloittaminen varhaiskasvatuksessa on lapselle ja perheelle suuri ja arkea suuresti mullistava asia, ja henkilöstön tehtävä on tukea tässä muutoksessa.

Lumijoella panostetaan ensitapaamisesta lähtien varhaiskasvatuksen ja kodin väliseen yhteistyöhön.

2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Lumijoella varhaiskasvatuksen tavoitteena on rauhallinen ja turvallinen varhaiskasvatuspolku. Laadukas varhaiskasvatus Lumijoella nähdään lapsuus arvokkaana. Laadukas pedagogiikka on kokopäiväisesti mukana arjen touhuissa. Lapsi kasvaa, oppii ja kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomioita tasavertaisuuteen, yksilöllisyyteen ja kaverisuhteiden luomiseen. Meille on tärkeää, että lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi varhaiskasvatuksessa.

Lumijoella pidetään tärkeänä kodin ja päiväkodin välistä avointa yhteistyötä, joka tukee perheen hyvinvointia. Meillä varhaiskasvatusta tarjotaan huoltajien toiveiden ja tarpeen mukaan. Huoltaja voi itse päättää, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen. Lumijoella varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen kulttuurinen tausta, vammaisuus tai muu tuen tarve otetaan huomioon varhaiskasvatuksen järjestämisessä ja kehittämisessä yksilöllisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 mukaan varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu. Varhaiskasvatuksen tehtävä on yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus tukee lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäisee syrjäytymistä. Lasten osallisuus sekä aktiivinen toimijuus yhteiskunnassa vahvistuvat varhaiskasvatuksessa opittujen tietojen ja taitojen kautta. Varhaiskasvatus myös vahvistaa huoltajien kasvatustyötä sekä antaa heille mahdollisuuden osallistua työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Tavoitteet ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1 edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2 tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3 toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- 4 varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- 5 turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6 antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7 tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8 kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9 varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10 toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä

2.1. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Lumijoella

Lumijoen kunta järjestää varhaiskasvatusta erilaisin toimintamuodoin. Päiväkodissa toteutettava varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus sekä tarvittaessa ryhmäperhepäiväkoti tarjotaan Lumijoen kuntalaisille päiväkotikiitoskoti Ensilumessa tai päiväkodin läheisyydessä. Päiväkoti Ensilumessa on tällä hetkellä kuusi päiväkotiryhmää, avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminta, esiopetuksen täydentävä varhaiskasvatus koulujen loma-aikoina, lisäksi tarjoamme vuorohoitoa tarvittaessa.

Avoimen varhaiskasvatuksen kerhot ovat suunnattu kotihoidossa oleville 2–5-vuotiaille lapsille, ja ne toimivat kolme tuntia kahtena päivänä viikossa. Kerhossa lapsi saa kokemuksen ryhmään kuulumisesta sekä mahdollisuuden monipuoliseen pedagogiseen toimintaan ulkoilun, liikkumisen, leikin ja taiteen kautta. Kerhotoiminta tarjoaa perheille kontakteja muihin alueen lapsiperheisiin ja on varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa.

Esiopetuksen oppilaiden täydentävän varhaiskasvatuksen järjestää Lumijoen peruskoulu. Varhaiskasvatus tekee yhteistyötä Lumijoen peruskoulun kanssa koulujen loma-aikoina. Esiopetusikäisille voidaan myös järjestää vuorohoitoa varhaiskasvatuksessa. Esiopetusikäinen voi osallistua varhaiskasvatukseen lain oikeuttamalla tavalla.

Jokaisessa päiväkotiryhmässä työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja, kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen ryhmäavustaja. Henkilöstö rakennetaan lapsiryhmien mukaan. Avoimessa varhaiskasvatuksessa työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja sekä lastenhoitaja. Päiväkoti Ensilumessa työskentelee myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä varhaiskasvatusjohtaja. Yksi päiväkodin opettajista toimii myös apulaisjohtajana. Ensilumen varhaiskasvatuksessa hyödynnetään yhteisopettajuutta. Päiväkodin yhteiset metsäretket, leikkitaipaukset ja kerhot ovat osa suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa.

Lumijoella **vuorohoitoa** järjestetään perheen todelliseen tarpeeseen perustuen. Huoltajat ilmoittavat vuorohoitoon tarpeesta kahta viikkoa aiemmin.

Lapsiryhmiä muodostettaessa huomioidaan lasten ikä, sisarussuhteet ja tuen tarve. Ryhmät muodostetaan pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti ja niiden muodostamisessa huomioidaan henkilöstön mitoituksen ja ryhmien enimmäiskokoon sekä tuen antamiseen liittyviä varhaiskasvatuslain säännöksiä. Päiväkodin henkilöstön moniammatillisuus on voimavara laadukkaassa varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön koulutus, vahvuudet ja osaaminen nähdään voimavarana arjessa.

2.2. Arvoperusta

Lumijoki, itsenäinen, rauhallinen, turvallinen ja luonnonläheinen helmi meren läheisyydessä tarjoaa houkuttelevan asuinympäristön kaikille vauvasta vaariin. Lumijoella vaalimme laadukasta lapsuutta. Ketteryys, avoimuus ja välittäminen ovat yhdessä tekemisemme vahvuudet. Lumijoella varhaiskasvatuksessa korostuu pienellä paikkakunnalla eläminen. Perheet tuntevat toisensa laajasti ja elämä on yhteisöllistä “koko kylä kasvattaa” -ajatuksella. Lumijoki panostaa ihmisten hyvinvointiin. **Lumijokisella lapsella** on luonteva suhde luontoon ja maaseutuun, jota me varhaiskasvatuksessa haluamme tukea ja edistää. Lumijokisuus on maaseutumaista, luonnonläheisyyttä ja rauhallisuutta. Lumijoen seutu on kuuluisa muuttolinnusta ja niiden havainnointi kuuluu lumijokisten lasten elämään.

Jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen juuri sellaisena, kuin hän on.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustlain, ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksessa suojelemme ja edistämme lapsen oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatuksen perustana on käsitys lapsuuden

itseisarvosta. Jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen juuri sellaisena, kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi ja huomioon otetuksi omana itsenään sekä yhteisön jäsenenä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus pohjautuu elämän, ihmisoikeuksien ja kestävän elämäntavan kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö edistää lasten kasvua ihmisyyteen, jota luonnehtii pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä rauhaan ja oikeudenmukaisuuteen. Sivistystä arvostetaan varhaiskasvatuksessa, mikä näkyy tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, tietoon ja ympäristöön sekä oikein toimimisen tahdossa ja tavassa. Henkilöstö opastaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaan ja keskustelemaan ihanteista ja arvoista. Kiusaamista, väkivaltaa tai rasismia ei hyväksytä keneltäkään eikä missään muodossa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstö tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstö vuorovaikutuksessa.

Perheiden monimuotoisuus

Edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle luo avoin, kunnioittava ja ammatillinen suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin sekä perheiden erilaisiin katsomuksiin, kulttuureihin, kieliin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin (Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 6 kohta). Jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi, kun lasten perheidentiteettiä ja perhesiteitä tuetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatus ohjaa lapsia hyvinvointia ja terveyttä edistäviin elämäntapoihin. Lapsille annetaan mahdollisuuksia tunnetaitojen ja esteettisen ajattelunsa kehittämiseen. Kestävän elämäntavan periaatteita tunnistetaan ja noudatetaan varhaiskasvatuksessa niin, että kulttuurinen, sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen ulottuvuus huomioidaan. Pohjaa ekologiselle sivistykselle luodaan varhaiskasvatuksessa niin, että ihminen ymmärtää ihmisoikeuksien toteutumisen ja sosiaalisen kestävyyden perustan olevan ekologinen kestävyys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

2.3. Oppimiskäsitys Lumijoella

Lumijoella varhaiskasvatuksessa kiinnitetään erityistä huomiota vuorovaikutuksen laatuun sekä sensitiiviseen ja lämpimään kohtaamiseen. Henkilöstön, huoltajien ja lasten hyvä keskinäinen vuorovaikutus luo oppimista edistävän, positiivisen ja turvallisen ilmapiirin. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa sensitiivinen ja lämmin kohtaaminen lapsen kanssa ja olla aidosti kiinnostunut jokaisesta lapsesta. Läsnä oleva kasvattaja kannustaa lasta luottamaan omiin taitoihinsa, oivaltamaan asioita itse ja iloitsemaan oppimisestaan. Rohkaiseminen ja kannustava palaute lisäävät lapsen luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa sekä edistää kiinnostusta ja halua oppia. Lapsella on mahdollisuus yrittää ja epäonnistua sekä oppia sinnikkyyttä ja uusia asioita toistojen kautta.

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Leikki on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapsi samalla oppii ja omaksuu tietoa. Leikkiin kutsuva ja leikin mahdollistava oppimisympäristö sekä henkilöstön toteuttama ohjaus ja tietoisuus leikin merkityksestä ovat kaikissa varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa oleellista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat luontaisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana on lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi.

2.4. Luonnossa kotonaan

Luonnossa kotonaan on Suomen Ladun vuodesta 1999 koordinoima toimintamuoto, joka keskittyy varhaiskasvatuksessa toteutettavaan luontoliikuntaan sekä luonto- ja ympäristökasvatukseen. Toiminnassa ulkoilmaelämä on kaiken perusta. Luonnossa kotonaan on ulkoilmaelämää säällä kuin säällä, ympäri vuoden. Toiminnassa korostuvat leikki ja luonnossa liikkuminen, kiireetön yhdessäolo ja yhdessä tekeminen. Toiminnan perustana on näkemys leikkivästä ja liikkuvasta, ainutlaatuisesta lapsesta. Lapsen osallisuus ja kestävä elämäntapa ovat toimintaa ohjaavia arvoja ja näkyvät arjessa. Luonnossa kotonaan -toimintaa ohjaavat toiminnalle asetetut kriteerit. (Suomen Latu, Luonnossa kotonaan, 2022)

Luonnossa kotonaan Kuura on päiväkotikielinen toimiva 3–5 vuotiaiden lasten ryhmä. Toimintaa ohjaava tekijä on luonto ja siellä oleminen. Ryhmä tekee retkiä lähimetsiin vähintään kolme kertaa viikossa, joista yksi on leikkiretki ja toteuttaa normaalisti sisällä tapahtuvia toimintoja luonnossa. Lumijoella käyttöön on vakiintunut viisi metsää retkeilyyn, jotka sijaitsevat kävelymatkan päässä päiväkodilta. Retkipaikka valitaan toiminnan ja lapsiryhmän mukaan. Metsän valinnassa pyritään pitämään yllä kiertoa alueiden välillä, jotta luonto ei kulu liikaa. Luonnossa kiipeilytelineinä ja tasapainolautoina toimivat puut, kannot ja kivet. Toisinaan syömme lounaan ulkona, joko metsässä tai päiväkodin pihalla.

Luonto ympäristönä avartaa lasten mielikuvitusta ja oppimiskykyä. Roolileikit saavat uusia teemoja metsässä ja luonnonmateriaalit haastavat jo opittuja tapoja rakennelle ja tehdä esimerkiksi omia pikku-ukkoja mukaan leikkeihin. Leikit voivat levitä laajalle alueelle luonnossa. Metsään viedään kyniä, saksia, liimaa, paperia yms. piirtämistä ja askartelua varten. Myös luonnonmateriaaleja hyödynnetään askarteluissa sekä matemaattisissa tehtävissä, liikunnassa ja kielellisessä toiminnassa, luontoa kunnioittaen.

Tärkeänä teemana on myös luonnon ja metsän rauhoittava ominaisuus. Hangella voidaan välillä vain maata ja katsella pilviä, jotka lipuvat sinisellä taivaalla tai ihailia taivaaseen kohoavia mäntyjen latvoja. Näissä hetkissä lasten kanssa syntyy merkityksellisiä keskusteluja ja syvällistä pohdintaa.

Keväisin ja syksyisin järjestetään retkipäiviä kauemmas lähialueelle. Kuuralla on Lumijokiset retkikummit ja heidän kanssaan tehdään yhteistyötä. Retkikummit ovat mukana Kuura-ryhmän retkillä ja välillä retkiä tehdään myös retkikummiin pihapiiriin.

Luonnossa kotonaan on ulkoilmaelämää säällä kuin säällä, ympäri vuoden.

2.5. Laaja-alainen osaaminen Lumijoella

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ohjaavat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja oppimisen prosessien tukeminen. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta.

Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Osaaminen alkaa kehittyä varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi koko elämän.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lapsen laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttavat, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään ja miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat ohjanneet tämän asiakirjan valmistelua, ja ne tulee ottaa huomioon paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan kuusi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lapsen laaja-alaista osaamista.

Ajattelu ja oppiminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lapsen ajattelun ja oppimisen taitoja. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja

luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoita ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä, tuetaan iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Samalla opitaan myös pettymyksen tunteiden käsittelyä. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Lasta ohjataan luottamaan osaamiseensa ja havaitsemaan edistymistään. Yhteisistä onnistumisista iloitaan, näin ne myös tukevat lapsen itsetunnon kehittymistä. Positiivinen ilmapiiri on edellytys oppimiselle. Positiivista ilmapiiriä voidaan kehittää eri menetelmien avulla. Tällaisia ovat esim. positiivinen ja vahvuuspohjainen pedagogiikka.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Se korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat. Tavoitteenamme on, että jokaiselle lapselle mahdollistetaan osallisuus riippumatta lapsen iästä ja taitotasosta. Osallisuutta edistetään johtamisessa, yhteistyössä huoltajien kanssa sekä pedagogisissa valinnoissa että hoivan ja hoidon käytänteissä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävästä elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Kasvattajien ohjaus ja kiireettömät arjen rutiinit tukevat lasta uusien taitojen vahvistamisessa. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, kuten lähiluonnossa ja liikenteessä.

Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä, esimerkiksi ruokailutilanteissa jutellaan lasten kanssa heidän ikätasonsa mukaisesti, miksi on tärkeä syödä ja miten syöminen vaikuttaa jaksamiseen ja

kasvamiseen. Itsestä huolehtimis- sekä arjen taitoja harjoitellaan leikin kautta. Kasvattaja ohjaa omalla esimerkillään lasta tekemään terveyttä edistäviä valintoja. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Digitaalinen osaaminen

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan digitaalisuuden roolia arkielämässä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta. Mahdollisuudet harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna digitaalisia välineitä edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoa.

Lumijoella päiväkodissa on joka ryhmässä käytössä tabletit, joista lasten on mahdollista kokeilla erilaisia pelejä. Tableteilta löytyy myös ajastimia ja apuvälineitä arkeen, joita käytetään monipuolisesti oppimisen välineenä. Tableteilta etsitään lasten kanssa yhdessä tietoa ja syvennytään lasten mielenkiinnon kohteisiin niiden avulla. Huoltajien kanssa viestiminen ja yhteydenpito onnistuu helposti viestein ja Wilma varhaiskasvatuksen sovelluksella.

Monilukutaito

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat kasvattajien mallia sekä rikkaita tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Monilukutaito näkyy eri ikäisten lasten arjessa eri tavoin. Mitä pienempi lapsi, sitä suurempi merkitys on kuvilla. Lapsen kasvaessa monilukutaidon ulottuvuudet laajenevat erilaisten viestilähteiden tutkimiseen.

2.6. Siirtymäkäytännöt lapsen vaihtaessa ryhmää tai siirtyessä esiopetukseen

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatusryhmästä toiseen ryhmään, asiasta keskustellaan huoltajan kanssa. Lapsen kanssa käydään tutustumassa uuteen ryhmään oman tutun ryhmän kasvattajan kanssa. Uudessa ryhmässä tutustutaan ryhmän lapsiin sekä aikuisiin. Useat vierailut ryhmässä helpottavat siirtymistä ja totuttelua uuteen ympäristöön. Ulkoiluhetkillä käydään leikkimässä uusien ryhmäläisten kanssa.

Tulevan ryhmän henkilöstö tekee tuttavuutta ryhmään siirtyvän lapsen kanssa jo ennen virallista siirtymistä. Henkilöstö siirtää lapsen tiedot ryhmästä toiseen: luovuttaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja muut tarvittavat asiakirjat lapsen mukana ryhmästä toiseen.

Lapsen siirtyessä esiopetukseen, kaikki välttämätön tieto lapsesta kulkeutuu tiedonsiirtopalaverissa, joka on keväällä huhti-toukokuussa. Tiedonsiirtopalaverissa on mukana lapsiryhmän varhaiskasvatuksen opettaja ja esiopetuksen opettaja. Lisäksi paikalla voi olla varhaiserityisopettaja, varhaiskasvatusjohtaja tai koulun erityisopettaja. Ennen tiedonsiirtoa huoltajien kanssa käydään läpi lasta koskevat asiat, jotka siirretään eteenpäin. Ryhmän vaihtuessa ja esiopetukseen siirtyessä salassa pidossa ja tietojen vaihdossa toimitaan varhaiskasvatuslain mukaan.

Ennen tiedonsiirtoa huoltajien kanssa käydään läpi lasta koskevat asiat, jotka siirretään eteenpäin.

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä ja kehittämisessä huomioidaan lap-sen edun ensisijaisuus. Lapsen etu huomioidaan yksittäisen lapsen ja lapsiryhmän kannalta tapaus- ja tilannekohtaisesti. Työtavat ovat pedagogisesti perusteltuja ja tukevat lapsen kehitystä ja oppimista. Pedagoginen toiminta-kulttuuri luo suotuisat olosuhteet lapsen kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hy-vinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Lumijoella varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeinä asioina lasten kuuntelua, kiireetöntä ja rohkaisevaa ilmapiiriä, jossa jokaiselle lapselle halutaan kokemus ja tunne siitä, että on merkityksellinen ja tärkeä. Kasvattaja on lämmin ja helposti lähestyttävä. Pienryhmäpedagogiikka mahdollistaa lapsen yksilöllisen kohtaamisen. Lapsia kuunnellaan ja heitä kannustetaan ilmaisemaan mielipiteensä. Lapselle on aina tarjolla kasvattaja, joka kuuntelee sekä syli, johon istua. Varhaiskasvatuksessa ilmapiiri on salliva, myönteinen, aito ja avoin. Henkilöstö tukee lasten vertaissuhteiden syntymistä ja vaalii ystävyyssuhteita. Turvallisessa yhteisössä puututaan ristiriitoihin ja opetellaan rakentavia keinoja niiden ratkaisemiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu henkilöstön keskinäinen yhteistyö ja vuorovaikutus huoltajien ja lähiympäristön kanssa. Kasvattajat rohkaisevat lapsia hyvään vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista.

Jokaiselle lapselle halutaan kokemus ja tunne siitä, että on merkityksellinen ja tärkeä.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Lumijoella koko varhaiskasvatus nähdään yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan rohkeasti kokeilemaan uutta ja jakamaan ajatuksiaan. Lapsen kanssa toimiessaan innostunut kasvattaja voi itsekin oppia uutta. Oppivassa yhteisössä arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä.

Henkilöstön koulutustarpeita mietitään yhdessä, ja toiveita voi esittää vapaasti esihenkilölle. Toimintakauden alussa jokainen tiimi laatii tiimisopimuksen ja ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman. Viikoittaisissa tiimipalavereissa varataan aikaa ryhmäkohtaista arviointia varten. Henkilöstön säännölliset suunnittelu- ja arviointi-illat mahdollistavat jatkuvan oppimisen.

Lapsen kanssa toimiessaan
innostunut kasvattaja voi
itsekin oppia uutta.

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista vuorovaikutusta. Kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyytteen kannustetaan, rohkaistaan koettaa uudelleen. Yhdessä tekeminen vahvistaa yhteisöä ja lisää osallisuuden kokemusta. Henkilöstöä rohkaistaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen ja samalla ammatilliseen kehittymiseen. Oman työn reflektointi sekä huoltajilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute edistävät yhdessä oppimista.

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Lumijoella leikki nähdään merkityksellisenä lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Lapsilla on päivittäin mahdollisuus pitkäkestoiseen leikkiin, ja kasvattajat sallivat lapselle luontaisen äänekkään ja liikkuvan leikin. Lapsille tarjotaan vaihtelevia leikkiympäristöjä kierrättämällä leluja ja leikkivälineitä päiväkodin sisällä. Henkilöstö mahdollistaa myös luovat leikkivälineet ja leikkiratkaisut. Esimerkiksi majojen rakentelun ja leikkivälineiden askartelun. Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Tekemisen ja leikin ilo on yhdessä koettavia asioita, joka saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille

annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. On tärkeää huomioida, että lapsi oppii leikkiessään, muttei leiki oppiakseen.

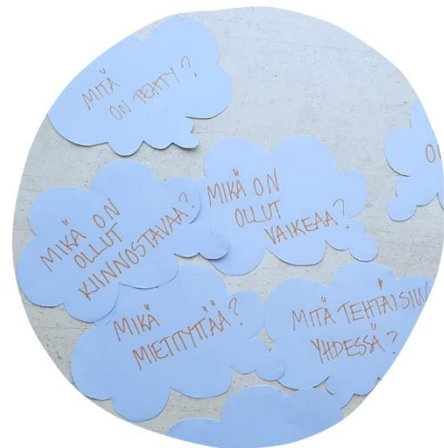
Kasvattaja on leikissä läsnä herkkänä lapsen aloitteille kannustaen, rohkaisten, havainnoiden ja tarvittaessa ohjaten lasten leikkiä. Kasvattaja on leikin mahdollistaja ja rikastaja.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Lumijoella kaikki henkilöstöön kuuluvat tiedostavat osallisuuden merkityksen. Lasten osallisuutta tuetaan positiivisen ja vahvuuspohjaisen pedagogiikan avulla. Jokainen lapsi otetaan aamulla vastaan kunnioittavasti ja myönteisesti. Varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa huomioidaan huoltajien toiveet lasta koskevissa asioissa sekä lasten omat ideat, ajatukset ja mielipiteet. Henkilöstö havainnoi ja tunnistaa lasten mielenkiinnon kohteita leikeistä, keskusteluista ja arjen tilanteista.

Lumijoella kiinnitetään huomiota huoltajien osallistumiseen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Vuosittain varhaiskasvatuksessa toteutetaan palautekysely, jossa huoltajat saavat antaa kuluneesta kaudesta palautetta omien kokemusten perusteella. Kasvattajat ovat valmiita päivittäin vastaanottamaan huoltajien palautetta varhaiskasvatukseen liittyen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään kaikessa toiminnassa. Osallisuutta edistäviä toimintotapoja kehitetään tietoisesti. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan ja niiden kuuleminen lisää osallisuutta. Jokainen varhaiskasvatuksen henkilöstön jäsen on tärkeä osa kasvatusyhteisöä. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit välittyvät lapsille. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lumijoella arvostetaan jokaisen perheen kulttuuriperintöä, ja huomioidaan kulttuurin moninaisuus. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan kalenterivuoden tapahtumat. Niiden kautta on luonnollista tutustua kulttuurin moninaisuuteen. Erilaisten teemojen ympärillä voidaan tutustua muihin kulttuureihin. Tärkeää on myös sukupolvien välinen yhteistyö ja arvostus vanhempien sukupolvien tuomaan perimätietoon.

Varhaiskasvatus on pala kulttuurisesti muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus näyttäytyy voimavarana. Jokaisella on oikeus kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen. Moninaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön

kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista moninaisuutta arvostetaan varhaiskasvatuksessa. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa ja taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta eri näkökulmasta sekä asettua toisen asemaan.

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Kasvattajat tiedostavat olevansa malliesimerkkejä lapsen kielenkehitykselle. Lapsille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia eri kielenkäytön tilanteisiin.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Lumijoen varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Tarjoamme mahdollisuuksia monipuoliseen liikkumiseen, niin sisällä kuin ulkona. Lasten hyvinvointia edistetään tarjoamalla monipuolista lähiruokaa, sekä mahdollisuus rauhoittumiseen ja lepoon.

Ruokailu nähdään yhtenä pedagogisena toimintana päivän kulussa. Ruokailusta pyritään järjestämään mahdollisimman rauhallinen ja myönteinen tilanne. Kasvattajat tiedostavat sen, että heidän suhtautumisensa ruokaan vaikuttaa lapseen mallioppimisen näkökulmasta. Tutustumme ruokaan eri tavoin ja aistein. Kannustamme maistelemaan erilaisia ruokia. Ruokakolmio ja lautasmalli ohjaavat ateriakokonaisuutta. Janojuomana juodaan vettä.

Lasten erityisruokavaliioihin ja allergioihin edellytetään huoltajia hankkimaan todistus terveydenhuollon ammattilaisilta. Alle 1-vuotiaille tarjotaan suolaton ja maidoton sekä tarvittaessa soseutettu ruoka. Joka aterialla tarjotaan lämpimän ruuan lisäksi maitoa ja leipää. Lumijoella suositetaan lähiruokaa mahdollisuuksien mukaan. Sokeria käytetään suositusten mukaan mahdollisimman vähän. Lapset saavat vaikuttaa ruoka-annosten kokoon, maistiainen-vähän-paljon (Kuvio 1). Lapset tutustuvat päiväkodissa myös siihen, mistä ruoka tulee ja miten ruokaa valmistetaan, esimerkiksi leipomalla.

Kuvio 1. Annoskoot, Maistiainen, vähän tai paljon.

Ruokailusanastoa kehitetään ruoka-aiheisten tarinoiden, laulujen ja lorujen avulla. Ruokailutilanteissa pyrimme kiireettömyyteen ja positiiviseen ruokailuhetkeen. Kasvattajat ruokailevat yhdessä lasten kanssa: näin harjoitellaan hyviä pöytätapoja ja

ruokapöytäkeskustelua kasvattajan esimerkin ja läsnäolon avulla. Lapset harjoittelevat ruokailussa omatoimisuuteen pienestä pitäen: lapset palauttavat itse astiansa ja vähitellen opettelevat voitelemaan leivän sekä kaatamaan itse maidon.

Lumijoella päiväkodissa kaikilla lapsilla on joka päivä **lepoetki**. Jokaisella lapsella on oma paikka, jossa levätä. Lepoetken tarkoituksena on pitää rauhoittumishetki kesken päivän touhujen ja lapset saavat tarvittaessa nukahtaa. Henkilöstö on läsnä lepoetkellä ja tilanteesta pyritään tekemään miellyttävä kokemus lapselle: jokainen lapsi huomioidaan yksilöllisesti lepoetkelle käytäessä sekä lepoetkellä.

Turvallisuus on kaiken perusta, ja se huomioidaan arjessa koko ajan. Tärkeää on kuitenkin, että turvallisuudesta huolehtimisella kasvattajat eivät kiellä lasten harjoittelua ja siten estä kehittymistä ja kasvua. Lumijoella huolehditaan, että suurimmalla osalla kasvattajista on voimassa EA1 -koulutus. Poistuttaessa päiväkodin porttien ulkopuolelle, lapsilla on yllään turvaliivit. Kasvattajat huolehtivat ensiapulaukut mukaan retkille. Lisäksi turvallista ja nopeaa poistumista päiväkodista harjoitellaan lasten kanssa kaksi kertaa vuodessa.

Varhaiskasvatuksessa huolehditaan koko yhteisön turvallisuudesta sen kaikilla osa-alueilla. Lapsi suojataan väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Kiusaamiseen on puututtava välittömästi ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on olennaista tukea lapsen vertaisuuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Ongelmatilanteissa keskustellaan huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen.

Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti.

3.1. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Lumijoella kaikissa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä on tavoitteena henkilöstön lämmin vuorovaikutus ja kiireetön läsnäolo. Turvallista oppimisympäristöä rakennettaessa huomioidaan esteettömyys ja pedagoginen soveltuvuus. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa arjen ympäristöön, jolloin heidän ideat, leikit ja tekemänsä työt näkyvät. Lähiluonto ja -ympäristö ovat merkittävä osa jokapäiväistä toimintaympäristöä. Luontoa hyödynnetään suunnitelmallisesti oppimisympäristönä kaikissa toiminnoissa. Ulkoilu, kaikkina vuodenaikoina, on luonnollinen osa Lumijokista varhaiskasvatusta.

Oppimisympäristöissä toimitaan mahdollisimman paljon pienryhmissä ja vältetään isoja lapsiryhmiä yhdessä tilassa tai siirtymätilanteissa. Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon.

Päiväkodin piha on jaettu isojen ja pienten alueeksi, joten kaikenikäiset lapset saavat turvallisesti leikkiä ja touhuta ikätason mukaisesti ulkona. Päiväkodin pihapiirissä on kota, jota hyödynnetään erilaisiin toimintoihin. Lumijoen varhaiskasvatuksessa läheiset metsät ja ulkoilupaikat nähdään osana oppimisympäristöä. Tuokioita voidaan pitää yhtä hyvin metsässä kuin sisälläkin. Toisinaan metsään lähdetään koko päiväkodin voimin esimerkiksi joulun alla julistamaan joulurauha metsän eläimille. Lasten kanssa käydään Lumijoen kunnankirjasto Hiidenkivessä lukemassa, satutunneilla sekä lainaamassa kirjoja päiväkodille.

Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat auttavat luomaan ilmapiiriltään turvallisen, muita kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön. Turvallisessa ilmapiirissä erilaisten tunteiden näyttäminen on sallittua ja henkilöstö auttaa lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustavassa yhteisössä ja ympäristössä ymmärretään leikin merkitys, sille annetaan tilaa ja aikaa. Läsnäoleva henkilöstö tukee lapsen leikkiä, sekä lapsen yhteistyö- ja kaveritaitoja. Lapsia rohkaistaan kysymään, ja lasten kysymyksiin vastataan. Positiivinen pedagogiikka, vahvuuksiin keskittyminen, kasvattajan vahvuuspuhe ja onnistumisten huomaaminen rohkaisevat lasta ja tukevat hänen itsetuntoaan.

Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa arjen ympäristöön, jolloin heidän ideat, leikit ja tekemänsä työt näkyvät.

3.2. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyö huoltajien kanssa

Lumijoella yhteistyö huoltajien kanssa on välitöntä ja avointa. Päivittäin vaihdetaan kuulumiset huoltajan kanssa lapsesta ja kerrotaan esimerkiksi lapsen onnistumisen ja harmistuksen hetket. Pienten lasten huoltajille on tärkeää kuulla perusasiat lapsen päivästä, kuten ruokailut tai nukkuma-aika. Isompien lasten kohdalla painotetaan enemmän lapsen leikkejä ja muita päivän toimintoja. Lasten vastaanotto ja luovutus tilanteet ovat päivän tärkeimpiä hetkiä, joihin kiinnitetään paljon huomiota.

Varhaiskasvatuskeskustelut ovat osa yhteistyötä.

Keskustelu voidaan käydä joko kasvotusten päiväkodilla tai puhelimesta. Keskustelussa painotetaan lapsen vahvuuksia ja tuodaan esille myönteisiä asioita lapsesta. Keskustelu on hyvä tilaisuus ottaa esille mieltä askarruttaviakin aiheita. Huolen aiheet pyritään ottamaan puheeksi heti kun huoli ilmenee.

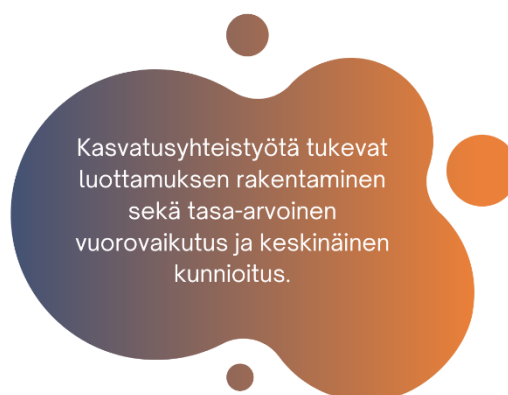
Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Kasvatusyhteistyötä tukevat luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä otetaan huomioon perheen moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Tulkin käyttö on mahdollista molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi.

Yhteistyön muodot voivat vaihdella lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Lapsen päivittäiset tapahtumat ja kokemukset jaetaan huoltajan kanssa, ja myönteiset viestit ovat erityisen tärkeitä. Yhteistyön merkitys korostuu siirtymävaiheissa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa ja lapsen mahdollista tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa keskustelulla on aivan erityinen tehtävä. Luottamuksellinen ilmapiiri on avainasemassa haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista. Huoltajilla annetaan mahdollisuuksia osallistua toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestinteknologiaa. Yhteistyö tukee myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Eri tahojen kanssa tehtävä yhteistyö

Eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja kehittäminen. Lain mukaan kunnan on toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet. Yksityisen palveluntuottajan on tarpeen mukaan toimittava monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoja ovat kaikki ne alueelliset ja paikalliset toimijat, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä. Yhteistyö lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä lastenneuvolan ammattilaisten, lastensuojelun sekä muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu, jos jollakin tahoista herää huoli lapsesta tai kun tukea suunnitellaan tai järjestetään. Laajaan terveystarkastukseen kuuluu varhaiskasvatuksen henkilöstön arvio alle kouluikäisen lapsen hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa huoltajan kirjallisella suostumuksella. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Neuvolan, huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyöllä on suuri merkitys lapsen kokonaiskehityksen arvioinnissa ja seurannassa. Sekä neuvolan että varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä tukea huoltajia heidän kasvatustyössään. Yhteistyön tarkoituksena on myös lapsen mahdollisten kehityksellisten riskien varhainen tunnistaminen sekä tarvittaessa lapsen ohjaaminen jatkotutkimuksiin tai kuntoutuksen piiriin. Päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettaja täyttää neljävuotias varhaiskasvatuksessa tiedonsiirtolomakkeen ja toimittaa sen neuvolan ennen lapsen 4-vuotistarkastusta.

Varhaiskasvatuksessa Lumijoella teemme yhteistyötä eri toimijoiden, kuten kirjaston, seurakunnan ja palvelutalo Lumilyhdyn kanssa. Kunnankirjasto Hiidenkivi järjestää meille säännöllisesti satutunteja ja voimme käydä tutustumassa kauniiseen kotikirkkoon. Ikäihmisten palvelukeskuksessa Lumilyhdyssä käymme ilahduttamassa vanhuksia laulamalla. Lasten kanssa yhdessä voidaan käydä ostamassa tarvikkeet kylän kaupasta tulevaan leivontaan tai retkelle. Ensilumen päiväkodin henkilöstö on vuosittain tehnyt yhteistyötä yksityishenkilöiden kanssa, jotka ovat järjestäneet päiväkodille traktoriesittelyä ja puimurivierailuja. Myös erilaisia juhlaperinteitä vaalitaan päiväkodilla, esimerkiksi lapset ovat käyneet virpomassa kunnan eri toimipisteillä.

Lumijoella toimii lapsen kasvun tukiryhmä, Lakastu. Ryhmä kokoontuu sovitusti. Työryhmään osallistuu varhaiskasvatusjohtaja, rehtori, sosiaalityöntekijä ja neuvolatyöntekijä, varhaiserityisopettaja sekä muita kunnan lasten kanssa toimijoita. Työryhmässä keskustellaan ajankohtaisista asioista lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen ja kehitellään yhteisiä toimintatapoja toimia lasten hyväksi. Huoltajat voivat pyytää tukea ryhmältä, jos lapsesta on huoli.

Eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja kehittäminen.

3.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

Kiusaaminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen. Kiusaamisen ehkäisy on tärkeää, koska kiusaamisella on vakavat ja pitkäkestoiset seuraukset. Kiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti kiusaajan ja kiusattujen lisäksi myös muuhun lapsiryhmään, missä kiusaamista tapahtuu. Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu lapsen oikeuksien yleissopimukseen, jossa korostuu lapsen syrjintäkielto ja vaatimus lasten tasa-arvoisesta kohtelusta, oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin sekä oikeus tuttuun ja turvalliseen ympäristöön ja leikkiin. Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen ovat edellytys laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle sekä välttämätöntä yksittäisen lapsen kehitykselle, olipa kyse sitten kiusatusta, kiusaajasta tai kiusaamista seuraamaan joutuneista muista lapsista. (Kirves & Stoor-Grenner, 2017, 1)

Kiusaamisen ehkäisyyn tai puuttumiseen ei ole yhtä tapaa, joka sopisi kaikkiin tilanteisiin. Tärkeää on, että kaikki lasten ympärillä toimivat kasvattajat sitoutuvat ja osallistuvat kiusaamisen vastaiseen työhön ja toimivat yhteisten sovittujen sääntöjen mukaisesti. Varhaiskasvatuslaissa 10 § sanotaan: Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Kaikki lapset tulee hyväksyä sellaisina kuin ovat ja kaikki ovat tärkeitä. Lapsille opetetaan hyviä tapoja toimia näyttämällä hyvää esimerkkiä ja keskustelemalla asioista. Kiusaamistilanteita voidaan myös käydä läpi mm. nukketeatterin avulla.

Lasten vapaissa leikkitilanteissa kiusaamisen ehkäisy korostuu. Henkilöstö seuraa lasten leikin kulkua ja puuttuu kiusaamistilanteisiin. Riita- ja kiusaamistilanteet selvitetään heti tilanteen jälkeen lapsen ikätason mukaisesti. On myös tärkeää, että lapset oppivat sopimaan riitojaan itsenäisesti. Huoltajien kanssa keskustellaan kiusaamistilanteet läpi ja jos huoltajilla nousee huoli lapsen kiusaamisesta, asia selvitetään. Aina syyskauden alussa, tehdään Lumijoen varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa.

4. Pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

4.1. Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (Kuvio 2). Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön suunnittelema toiminta täydentävät toisiaan. Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen. Tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on käytännön toimintaa, joka todentuu arjen tilanteissa sekä lasten ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa.

Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

4.2. Pedagoginen dokumentointi

Lumijoen varhaiskasvatuksessa pedagogisen dokumentoinnin pohjana on lapsen vasu ja sinne yhdessä huoltajien kanssa kirjatut tavoitteet. Dokumentointia tehdään jokaisessa ryhmässä varhaiskasvatuksessa yhteisesti sovituin menetelmin. Ryhmissä kuitenkin luodaan sopiva tapa varhaiskasvatuksen opettajan johdolla dokumentoinnista omalle ryhmälle ja lapselle huomioiden ryhmän ikäjakauma ja toiminnan erityispiirteet (esim. Luonnossa kotonaan), lapsen ikä ja tuen tarpeet, perheiden kulttuuriset taustat sekä kasvattajien vahvuudet.

Dokumentoinnin avulla kasvattajat saavat tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Dokumentointi toimii siis apuna oppimisen ja kehityksen arvioinnissa, juuri niissä asioissa mitä kirjataan lapsen vasuun. Osallisuuden toteutuminen on dokumentoinnissa tavoiteltavaa. Dokumentointiin voivat osallistua kasvattajien lisäksi lapset ja huoltajat.

Suunnitelmallisen dokumentoinnin tavoitteena on, että henkilöstö oppii tuntemaan yksittäisiä lapsia, ymmärtämään lasten välisiä suhteita sekä ryhmän henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti. Dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä hyödynnetään esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen jatkuvassa muokkaamisessa lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi.

Lapsen vasu <ul style="list-style-type: none">• Toiminnan suunnittelun perusta, joka pidetään ajantasalla yhdessä vanhempien kanssa.	Lasten työt <ul style="list-style-type: none">• Saavutetut tiedot ja taidot näkyväksi ihmettelyä ja ihailua varten.	Valokuvat <ul style="list-style-type: none">• Konkreettinen keino tuoda lapsen hetkiä elämässä näkyväksi.
Pedagoginen dokumentointi arjessa Lumijoen varhaiskasvatuksessa		
Wilma <ul style="list-style-type: none">• Lapsen Vasu• Hoitoajat• Tiedotteet ja kyselyt	Whatsapp <ul style="list-style-type: none">• Nopea viestintä• Valokuvien ja videoiden lähettämiseen lupa vanhemmilta	Sosiaalinen media <ul style="list-style-type: none">• Toiminnan avoimuus• Valokuvien ja videoiden lupa vanhemmilta

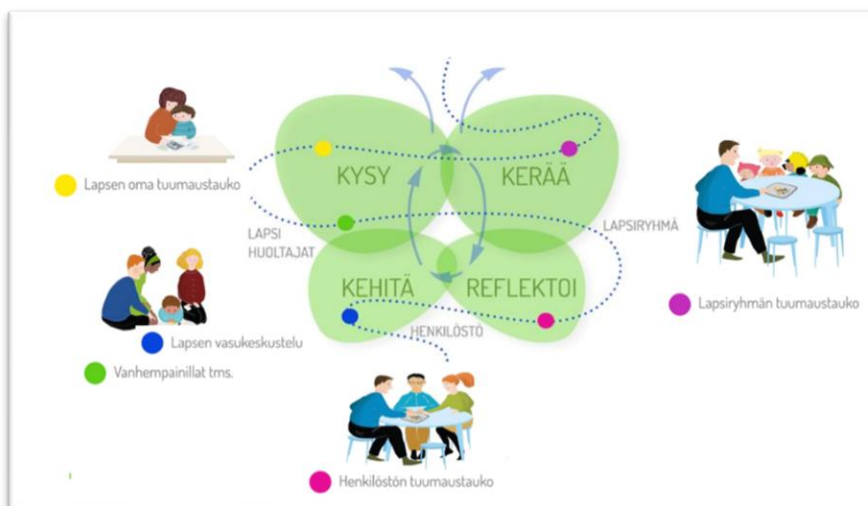
Lumijoella dokumentoinnin välineenä on käytössä elokuusta 2022 alkaen Wilma Varhaiskasvatus. Wilmaan saamme kerättyä yhden palvelun alle lapsen vasun, hoitoajat, tiedotteet, tehostetun tuen tiedot yms. Wilman avulla yhteydenpito huoltajien ja varhaiskasvatuksen kesken selkenee, kun tiedot löytyvät jatkossa yhdestä paikasta. Rinnalla kulkevat kuitenkin koko ajan kasvokkain tapahtuvat keskustelut, puhelin soitot ja viestit. Käytämme paljon valokuvia dokumentointiin ja lähetämme kuvia huoltajille lapsen touhuista päivän aikana, kuten onnistumisista, leikeistä tai retkistä. Esimerkiksi itkuisen aamun jälkeen, lähetämme valokuvan kuvatekstillä varustettuna huoltajille, josta käy ilmi, miten päivä on

Dokumentoinnin avulla kasvattajat saavat tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista.

lähtenyt käyntiin. Valokuvia pystyy tulostamaan ryhmien seinille avaamaan toiminnan eri muotoja ja tasoja. Lapset pääsevät myös itse ikätasoisesti osallistumaan kuvien ottamiseen ja valintaan. Päivitämme myös aktiivisesti päiväkodin Instagram-sivua.

Lasten tekemiä töitä on näkyvillä ryhmien tiloissa sekä suunniteltuja että lasten omia spontaaneja tuotoksia. Vuosittain teemme myös yhteistyössä Lumijoen kirjaston kanssa, jolloin rakennamme näyttelyn lasten töistä kirjaston tiloihin. Ryhmät käyvät suunnitellusti tutustumassa näyttelyyn ja näin lapset pääsevät tutustumaan muiden lasten töihin sekä näkevät omia töitään julkisessa tilassa.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Kyseessä on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot sekä kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi sen kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti (Kuvio 3). (Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet 2022)

Kuvio 3. Johdanto pedagogiseen dokumentointiin, Kirsi Tarkka, OPH, 2018

4.3. Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään toiminnassa. Työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä.

Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Pienempien lasten aloitteet ovat usein kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista. Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia. Työtapojen käytössä hyödynnetään henkilöstön vahvuuksia ja lasten osaamista sekä kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja.

Meillä Lumijoella leikki on toiminnan suunnittelun ja toteutuksen lähtökohta. Oppimisympäristö ja päiväjärjestys rakennetaan tukemaan monipuolista ja pitkäkestoista leikkiä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö luottaa lasten kykyyn ideoida ja rakentaa itselleen mieluisia ja erilaisia leikkitiloja, leluja, materiaaleja ja välineitä monipuolisesti hyödyntäen. Lasten leikissä ”mikä vaan voi olla mitä vaan”. Lähiympäristöä hyödynnetään leikkiympäristönä ja perinteisen sisäleikinkin voi siirtää ulos.

Lasten leikissä kasvattajan tuki ja ohjaus ovat tarpeen. Kasvattajan tulee olla sensitiivinen havaitakseen, millaiseen rooliin häntä kulloinkin tarvitaan. Lapsen kokemaan osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen vaikuttaa leikkeihin mukaan pääseminen ja niissä tasavertaisena toimiminen. Leikeissä lapset oppivat myös omien näkemysten esille tuomista ja neuvottelun taitoja.

Pienryhmätoiminta turvaa lapselle kiireettömän ja rauhallisen arjen. Pienryhmä toimintaa parantaa aikuisen mahdollisuuksia vastata lapsen tarpeisiin ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden suuntainen toiminta saa pienryhmätoiminnassa paremmat lähtökohdat. Pienryhmätoiminta vahvistaa lapsen yksilöllistä kohtaamista ja näin myös lapsiryhmän hiljaisimmat lapset saavat mielipiteensä ja ajatuksensa kuuluviin. Lumijoella lapset tulevat kuulluiksi, nähdyiksi ja huomatuiksi. Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapsen yksilöllisen oppimisen ja monipuolisen havainnoinnin sekä dokumentoinnin.

4.4. Leikki

Lumijoella leikki nähdään merkityksellisenä lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Päivittäin lapsille annetaan mahdollisuus pitkäkestoiseen leikkiin ja liikkuvaan leikkiin. Lapsille tarjotaan vaihtelevia leikkiympäristöjä kierrättämällä leluja ja leikkivälineitä päiväkodin ryhmien välillä. Lapsille mahdollistetaan luovat leikkivälineet ja leikkiratkaisut kuten majojen rakentelun tai leikkivälineiden askartelun.

Lapselle leikki itsessään on merkityksellistä. Lapsi saa leikistä iloa ja mielihyvää. Lapset ovat aktiivisia toimijoita tutkimalla ympäröivää maailmaa. Leikissä lapset saavat merkityksellisiä kokemuksia ja luovat sosiaalisia suhteita. Lapset oppivat leikkiessä itsestään ja muista ihmisistä. Leikissä lapselle on luontevaa

käsitellä päivän tapahtumia, kokemuksia ja tunteita. Mielikuvituksellisissa leikissä lapsi voi kokeilla erilaisia rooleja, joita muuten he eivät voisi toteuttaa. Leikkimällä voi käsitellä myös vaikeita asioita ja kokemuksia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

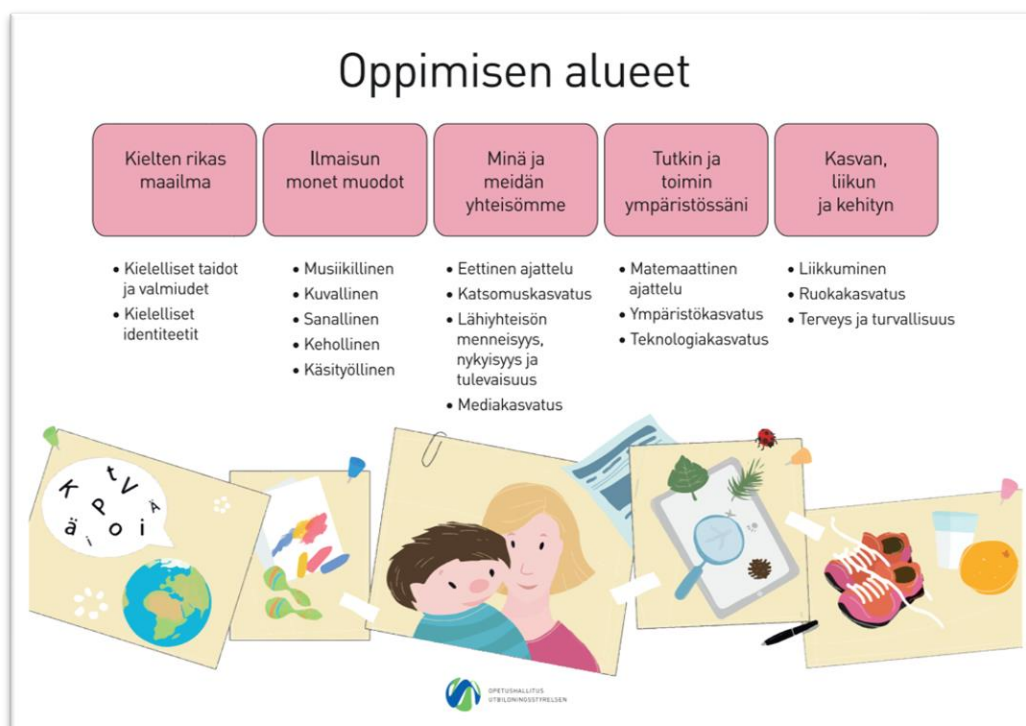
Leikissä yhdistyvät keskeiset oppimista edistävät elementit: innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen. Leikki kehittyy ja saa eri muotoja kokemusten karttuessa. Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaidoille. Lapset havainnoivat, kokeilevat ja oppivat yhteisön sääntöjä leikissä. Ryhmässä leikkiessään lapset oppivat säätämään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisten ihmisten näkökulmia. Yhteisöllisyys kasvaa leikin kautta ja vahvistaa myönteistä tunneilmastoa.

Henkilöstö havainnoi leikkiä ja kehittää jatkuvasti leikkiä edistäviä toimintatapoja sekä oppimisympäristöjä. Tekemisen ja leikin ilo on yhdessä koettavia asioita. Lasten leikkiä tukevia inklusiivisia ja osallistavia käytänteitä tarkastellaan arjessa. Lapsilla on oikeus valita oma leikkinsä mielenkiinnon mukaan. Yhdessä lasten kanssa suunnitellaan, leikitään ja luodaan yhteisiä leikkisääntöjä. Leikin havainnoinnin, seuraamisen ja arvioinnin yhtenä työkaluna hyödynnetään dokumentointia, jonka avulla leikin kokonaisvaltainen ja projektimainen luonne tuodaan nähtäville niin lapsille kuin huoltajille. Leikkiin voidaan liittää musiikkia, taidetta, liikuntaa, kirjallisuutta, digitaalisuutta ja mediavälineitä sekä mediasisältöjä.

Lapset oppivat leikkiessä
itsestään ja muista ihmisistä.

4.5. Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat keskeisiä tavoitteita varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa ja ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa. Toimintaa suunnitellaan yhdessä lasten kanssa ja lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia kaikista oppimisen alueista. Oppimisen alueen aihepiirejä sovelletaan ja yhdistellään lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti. Erilaiset aihepiirit voivat nousta lasten leikeistä, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista. Pedagoginen toiminta, joka yhdistelee ja soveltaa oppimisen alueita, mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Henkilöstön tehtävänä on huomioida, että varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista (Kuvio 4). (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Kuvio 4. Oppimisen alueet, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, OPH

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin vahvistetaan. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen kasvatusympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa.

Lapsille kieli on oppimisen kohde ja väline. Kielen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja toimii vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa tuetaan jokaisen lapsen opetuskielen taitojen kehittymistä. On tärkeää muistaa kielen oppimisessa, että samanikäiset lapsetkin voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten valmiuksien ja taitojen keskeisillä osa-alueilla (kuvio 5). (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

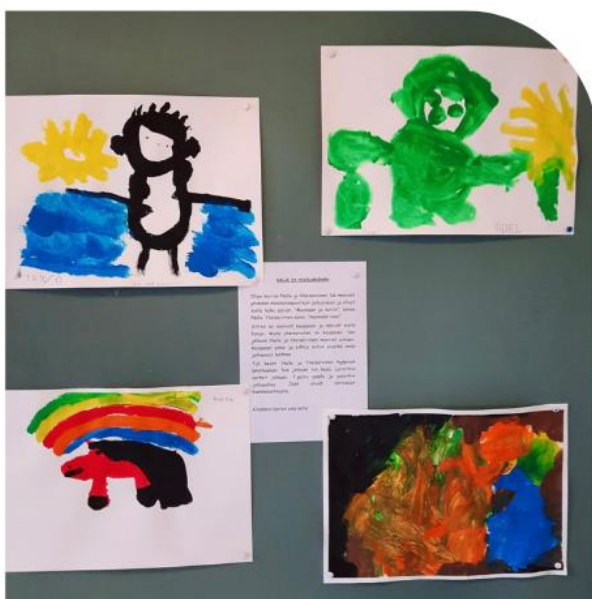
Kuvio 5. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella varhaiskasvatuksessa lasten kielellisen kehityksen tukeminen on todella tärkeää. Lapsen opetuskielen kehittymistä tuetaan monin eri tavoin. Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Kasvattajat tutkivat ja lukevat yhdessä lasten kanssa lastenkirjoja, riimittelevät, loruttelevat ja leikkivät laululeikkejä. Sadutus, omien tarinoiden ja lorujen tuottaminen ovat myös rikastuttamassa kielenkehitystä. Lasten omia kertomuksia, loruja ja sanallisia viestejä dokumentoidaan ja kirjoitetaan muistiin.

Lumijoen kirjaston kanssa tehdään yhteistyötä. Lapset pääsevät lainaamaan itse oman mielenkiinnon kohteiden mukaisia kirjoja ja äänitteitä. Kasvattajat huolehtivat, että lapset pääsevät tutustumaan vaihteleviin ja rikkaisiin teksteihin. Kirjastossa järjestetään myös satutunteja sekä nukketeatteriesityksiä, joihin ryhmät pääsevät osallistumaan kukin vuorollaan. Lapsen uteliaisuutta kielisiin, teksteihin ja kulttuuriin tuetaan.

Arjen moninaiset tilanteet nähdään isossa roolissa kielenkehityksessä. Kiireetön keskustelu ja kuvaavien sanojen käyttäminen tukevat kielellisten muistin sekä sanavaraston kehitystä. Pienemmille nimetään asioita, käytetään selkeää ja kuvailevaa kieltä. Lapsen puheenkehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsille kerrotaan, selitetään ja opetellaan yhdessä puheen vuorottelua. Eläytyminen, huumorin käyttö sekä hyvien tapojen opettelu vahvistavat kielen käyttötaitoja. Yhdessä kiinnitetään huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin.

Lumijoen varhaiskasvatuksessa nähdään tärkeänä, että lapset tulevat kuulluiksi ja heidän aloitteisiinsa vastataan. Kasvattajat reagoivat myös lasten sanattomiin viesteihin. Kielenkäyttö kasvattajilla on monipuolista, kuvailevaa ja tarkkaa. Kuvat ja tarvittaessa tukiviittomat ovat tarvittaessa tukemassa kommunikointia. Vuorovaikutustaitojen oppimisen kannalta nähdään tärkeänä, että lapsia kannustetaan puhumaan ja käyttämään kieltä sekä kommunikoimaan toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Lapsille annetaan kannustavaa, rohkaisevaa ja johdonmukaista palautetta. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään ja käyttämään puhuttua kieltä.

Ilmaisun monet muodot

Lumijoella ilmaisua nähdään moniulotteisena asiana, ja taidekasvatus pitää sisällään sekä spontaania että ennalta suunniteltua toimintaa. Lapsilla on ryhmissä vapaassa käytössä välineitä, joilla lapset voivat toteuttaa ilmaisullista puolta.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen.

Musiikillinen ilmaisu mahdollistetaan lapsille monipuolisesti. Päiväkotiryhmissä lauletaan luontevasti arjen erilaisissa hetkissä, kuten pienissä odotushetkissä ja siirtymissä. Suunniteltuun pedagogiseen toimintaan sisältyy lapsilähtöiset musiikkituokiot. Päiväkodissa on soittimia, joita hyödynnetään toiminnassa lasten kanssa. Lapset ja kasvattajat valmistelevat usein hienoja lauluesityksiä, joita lapsen lähipiiri pääsee välillä nauttimaan juhlatilaisuuksissa. Musiikillista ilmaisua voidaan toteuttaa myös kehollisesti, tanssien ja liikkuen. Käymme lasten kanssa laulamassa ja esiintymässä ikäihmisille.

Lumijoella lasten taiteellista työskentelyä arvostetaan laittamalla lasten taideteoksia esille. Taideteoksia ihastellaan yhdessä. **Kuvallinen ilmaisu** lasten suhde kuvataiteeseen avartuu ja lapsi saa monipuolisia kuvataiteellisia kokemuksia varhaiskasvatuksessa. Lapsilla on päivittäin mahdollisuus piirtää ja askarrella. Suunniteltuun pedagogiseen toimintaan sisältyy lapsilähtöiset taidetuokiot. Erilaisia askartelumateriaaleja on

käytössä ja kaikki ovat tuotokset ovat arvokkaita. Käytämme luonnonmateriaaleja luovasti kuvallisessa ilmaisussa ja voimme toteuttaa taidetuokioita lähiympäristössä.

Käsityöllinen ilmaisu tarjoaa lapselle erilaisia kokeilun, tutkimisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa, sekä lapset saavat iloa työskentelyssä, jossa oma kädenjälki näkyvät. Lasten kanssa tehdään taitotasolleen sopivia käsitöitä, tutustuen erilaisiin työvälineisiin. Kuten neuloihin,

saksiin, vasaroihin ja nauloihin. Päiväkodilla on mahdollisuus hyödyntää verstasta, josta löytyy käsityölliseen ilmaisuun laaja tarvikkeisto.

Lumijoella lapsia rohkaistaan lapsilähtöiseen **sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun** draaman, musiikin ja leikin keinoin.

Tavoitteena on, että lapset saavat harjoitella kehollista ilmaisua ja viestintää monipuolisesti. Draaman avulla voidaan harjoitella tunnetaitoja ja kaveritaitoja lasten merkitysmaailmasta.

Lapset pääsevät tutustumaan perinteisiin lastensatuihin on luontevaa pöytäteatterin avulla. Päiväkodilla on välineitä esitysten tekoon ja lapset pääsevät itse tekemään pieniä esityksiä ja esittämään niitä muille. Suunniteltu pedagoginen toiminta rikastuu, kun aikuinen hyödyntää lapsen mielikuvitusta sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun.

Minä ja meidän yhteisömme

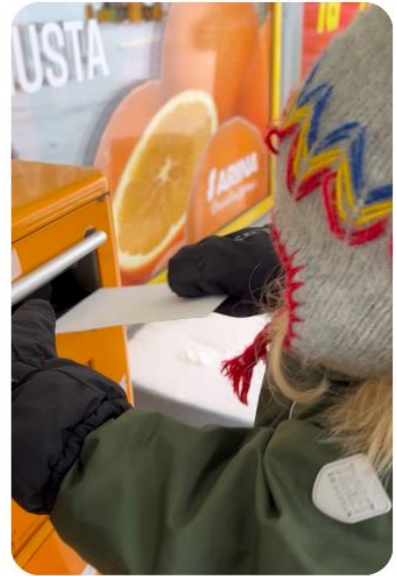
Lasten elinpiiri avartuu heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen. He kohtaavat toisenlaisen arvomaailman, toimintamallien, perinteiden ja katsomuksen kokonaisuuden. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lapsen valmiuksia kohdata lähiyhteisön moninaisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti kuten vierailijoita, lähiympäristön tapahtumia, satuja, musiikkia, kuvataidetta ja leikkiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella lasten kanssa pohditaan heitä askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Eettisiä kysymyksiä voi herätä liittyen ystävyyteen, iloon ja suruun. Lapset käsittelevät kasvattajien kanssa oikeaa ja väärää liittyviä asioita, pelkoa herättäviä asioita ja surun

aiheita. Kasvattajat kuuntelevat lasten ajatuksia ja tunteita, joista voimme keskustella avoimesti. Lasten kanssa pohditaan ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Lumijoella varhaiskasvatuksessa **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Luonteva tapa tarkastella katsomuksia on vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat. Lumijoella järjestetään koko talon yhteisiä tapahtumia ja juhlia kalenterivuoden mukaan. Lapsen varhaiskasvatuspolulla tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa perheen taustaan, katsomukseen ja arvomaailmaa kuullen ja kunnioittaen.

Lähiyhteisön menneisyyttä, tulevaisuutta ja nykyisyyttä käsitellään yhdessä lasten kanssa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan kulttuuriperintöä, tutustumalla entisajan leikkeihin, peleihin ja kulttuuriin. Lasten kanssa keskustellaan perheiden moninaisuudesta, isovanhemmista ja heille tärkeistä ihmisistä. Varhaiskasvatuksessa voidaan järjestää isovanhempien tai läheisten päivää sekä usein ystävänpäivän aikaan lähetämme kortteja lasten tärkeille ihmisille. Lapset pääsevät yhdessä kasvattajien kanssa vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin kuten Lumijoella uuden päiväkodin värimaailman ja toimintojen suunnitteluun. Nykyhetkessä huomio kiinnittyy lasten mielenkiinnon kohteisiin ja mieltä askarruttaviin asioihin.

Lumijoella mediakasvatus näkyy arjessa. Lasten maailmaan liittyviä mediasisältöjä ja niiden todenmukaisuutta tutkitaan yhdessä. Samalla tutustutaan mediakriittisyyteen ja medialaitteiden vastuulliseen käyttöön, ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi. Suunniteltuun pedagogiseen toimintaan sisältyy medialaitteiden käyttöä kuten pelien ja sovellusten hyödyntämistä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja tutkivat ympäröivää maailmaa. Lapset ja kasvattaja ihmettelevät yhdessä, myös kasvattaja voi oppia uutta. Lapset pohtivat ja esittävät kysymyksiä, joihin etsitään yhdessä vastauksia. Lapselle tuottaa iloa, kun hän saa itse oivaltaa. Näin ollen hän saa myönteisen käsityksen itsestään ja elinikäisen oppimisen edellytys täyttyy. Varhaiskasvatuksessa lapselle luodaan mahdollisuuksia tutkia ja toimia erilaisissa ympäristöissä sekä rakennetuissa että rakentamattomissa. Oppimisympäristöissä omakohtaiset kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy ja seuraussuhteita. Lapset kehittyvät ajattelijoina ja oppivat uutta.

Varhaiskasvatuksen tilat on järjestetty lapsille turvallisiksi leikkiä ja tutkia. Lumijoella lapsilla on mahdollisuus valita leluja ja pelejä leikkeihinsä. Tilojen viihtyisyydestä ja estetiikasta huolehditaan

Lapselle tuottaa iloa, kun hän saa itse oivaltaa.

yhdessä ja esim. lasten töitä laitetaan esille. Piha-alueet pidetään turvallisena ja ulkoleluja on tarjolla monipuolisesti kaikenikäisille.

Varhaiskasvatuksessa olevat lapset ovat **matemaattisen ajattelun** eri vaiheissa. Tavoitteena on tarjota kaikille oivaltamisen ja oppimisen iloa. Matematiikkaan ja sen eri osa-alueisiin tutustutaan leikin omaisen toiminnan myötä. Arjen tilanteissa kiinnitetään huomiota ympärillä ilmeneviin muotoihin, määriin ja muutoksiin. Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan havaintojaan. Apuna voidaan käyttää kuvatukea tai kuvitettua toimintaympäristöä, jossa lapsi luonnostaan järjestee ja etsii ratkaisuja.

Ympäristökasvatus on lähellä sydäntämme. Jokainen lapsiryhmä tekee retkiä lähiympäristöön. Luonnonilmiöitä tutkitaan ja havainnoidaan eri aisteilla kaikkina vuodenaikoina. Lähimetsissä voidaan järjestää yhteisiä tapahtumia ympäri vuoden. Ensilumen päiväkotiki muistaa metsäneläimiä joulun aikaa julistamalla joulurauhan eläimille. Eri vuodenaikoina järjestetään lapsille tapahtumia, musiikin ja liikunnan keinoin eri ympäristöissä.

Toiminnan suunnittelussa huomioidaan luonnonkiertokulku. Lasten kanssa havainnoidaan ympäristöä. Luonnosta saadaan ideoita ja materiaaleja askarteluihin. Luonnonmateriaaleja voidaan hyödyntää toiminnan eri osa-alueilla, kuten taiteellisessa tai musiikillisessa ilmaisussa.

Matemaattisten taitojen harjoittelu onnistuu myös luonnossa, käyttäen esimerkiksi kiviä, keppejä ja kantoja. Erilaisia muotoja voi tehdä oksista, kävyistä ja kivistä. Lapset oppivat kasvattajien esimerkillä kunnioittamaan luontoa: roskia kerätään metsistä ja teiden varsilta ja elävien puiden annetaan olla rauhassa.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävä elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä.

(Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2022)

Teknologiakasvatuksen tavoitteena Lumijoella on kasvattaa lapsi ymmärtämään teknologiaa. Teknologiseen maailmaan kuuluvat ihmisen tuottamat esineet yksinkertaisista monimutkaisiin huippu-teknologisiin tuotteisiin, myös lapsen itse tekemät rakennelmat ja tuotteet nähdään teknologisina tuotoksina. Lapsille on tarjolla rakennussarjoja, kuularatoja, legoja ja palikoita, joilla voi rakennella esimerkiksi robotteja, autoja ja muita vempaimia. Teknologiakasvatuksen

tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä. (Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2022)

Lumijoella lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan. Suunniteltuun pedagogiseen toimintaan sisällytetään teknologia kasvatus. Lapsia rohkaistaan havainnoimaan ja luomaan mielikuvituksellisia ratkaisuja kuten askarteluja, piirroksia tai rakennelmia. Teokset esitellään ja onnistumisesta iloitaan yhdessä. Lasten leikeissä on tarjolla erilaisia rakentelutarjoja mielenkiinnon kohteiden mukaan. Lasten kanssa havainnoidaan varhaiskasvatuksen oppimisympäristön teknisiä ratkaisuja ja tutustutaan arjen teknologian toimintaan.

Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueessa keskitytään liikkumisen, ruokakasvatuksen, terveyden ja turvallisuuden liittyviin tavoitteisiin. Tehtävänä varhaiskasvatuksessa on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveille kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Ulkoilemme pääsääntöisesti kaksi kertaa päivässä säällä kuin säällä. Ulkona liikumme puistoissa, metsissä, kävelyretkillä, pihalla ohjatuissa liikuntatuokioissa ja omaehtoisessa leikissä. Vuodenajat otetaan huomioon suunnittelussa, esimerkiksi talvella hiihdämme, luistelemme ja käymme pulkkamäessä lasten kanssa. Sisällä käytössämme on jumppasali,

jossa hyödynnämme erilaisia liikuntavälineitä. Tavoitteena on kehittää lasten kehontuntemusta- ja hallintaa, tasapaino-, liikkumis- ja välineen käsittelytaitoja. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntavälineitä on lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Lumijoen liikunnan vuosikello antaa suoraan

tavoitteet lasten liikkumiselle sekä keinoja ja välineitä tavoitteiden toteutumiseen. Lapsia innostetaan myös liikkumaan huoltajien kanssa vapaa-ajalla ja kasvattajat voivat antaa vinkkejä Lumijoella järjestettävistä lasten liikuntaharrastuksista.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä

ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä myönteistä ilmapiiriä ruokailussa. Lapsia kannustetaan ja rohkaistaan maistamaan ruokaa, kasvattaja keskustelee lapsen kanssa ruoan tärkeydestä myönteisesti. Kasvattaja ruokailee yhdessä lasten kanssa, toimii malliesimerkkinä ja suhtautuu myönteisesti tarjolla olevaan kokonaisuuteen. Ruokahetki on kiireetön ja lapselle annetaan mahdollisuus syödä ruokansa loppuun. Aterialla kaikki aterian osat ovat tarjolla ja lapsi voi valita itse, mitä syö ja missä järjestyksessä, mikään aterian osa ei ole toisen palkinto.

Lumijoella tarjottavan ruoan luomuaste on korkea ja esimerkiksi hiutaleet, maitotuotteet, pastat ja kanamunat ovat luomua. Lasten suun terveydestä pidetään huolta ja lapselle tarjotaan xylitol-pastilli jokaisen ruokailun jälkeen. Tutustumme lasten kanssa ruokiin eri aistien avulla.

Lumijoella lasten kanssa opetellaan päivittäin **terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä asioita. Lasten kanssa keskustellaan, miten omasta hygieniasta pidetään huolta ja keskustellaan liikkumisen, levon tai kaverisuhteiden tärkeydestä hyvinvoinnille. Turvallisuuteen liittyviä asioita käsittelemme päivittäisissä pukemis-, ruokailu-, leikki ja ulkoilutilanteissa. Lasten ikätasoista kiinnostusta omaan seksuaalisuuteen ja kehoon ohjataan kunnioittavasti. Turvallista liikennekäyttäytymistä opettelemme lähiliikenteessä, esim. kuinka ylitetään tie turvallisesti, kuljetaan tien reunassa tai Lumijokisen tavan mukaan nostetaan kättä tietä antaville. Kaikessa toiminnassa tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria.

4.6. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien huomiointi

Kieleen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat koskevat jokaista varhaiskasvatukseen kuuluvaa lasta. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi kokonaisuutta. Varhaiskasvatustilanteiden mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin tai saamen kielellä. Lapselle voidaan antaa varhaiskasvatusta viittomakielellä tai romanikielellä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella tuetaan vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon kehittymistä. Kieli- ja kulttuuri-identiteetin sekä itsetunnon kehittyminen on tärkeä osa heidän kehitystään. Vuorovaikutustilanteiden ja oppimis- sekä leikkiympäristöjen avulla tarjotaan mahdollisuutta omaksua suomen kieltä toisena kielenä. Suomen kielen omaksumisen lähtökohtana on arkielämän konkreettinen kieli. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatustoiminnan tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Vastuu lasten oman äidinkielen tai omien äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa on myös mahdollisuus käyttää tulkkia, jolla varmistetaan molemmin puolinen ymmärrys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Vuorovaikutus päivittäin toistuvissa tuokioissa ja arjen eri tilanteissa sekä leikissä ja yhteisessä toiminnassa muiden lasten kanssa edistää varhaiskasvatuksessa suomen kielen oppimista. Henkilöstön tehtävänä on sanoittaa toimintaa ja arjen eri tilanteita sekä tukea lapsen leikkiin pääsyä ja sosiaalisten suhteiden muodostumista. Suomen kielen opettamisessa käytetään sitoutuneesti kuvia, tukiviittomia, selkokieltä, mallintamista, loruja ja lauluja. Toistot kielen oppimisessa ovat tärkeitä. Edetään pienillä askelilla rakentaen vahvaa kielellistä perustaa.

Suomen kielen omaksumisen
lähtökohtana on arkielämän
konkreettinen kieli.

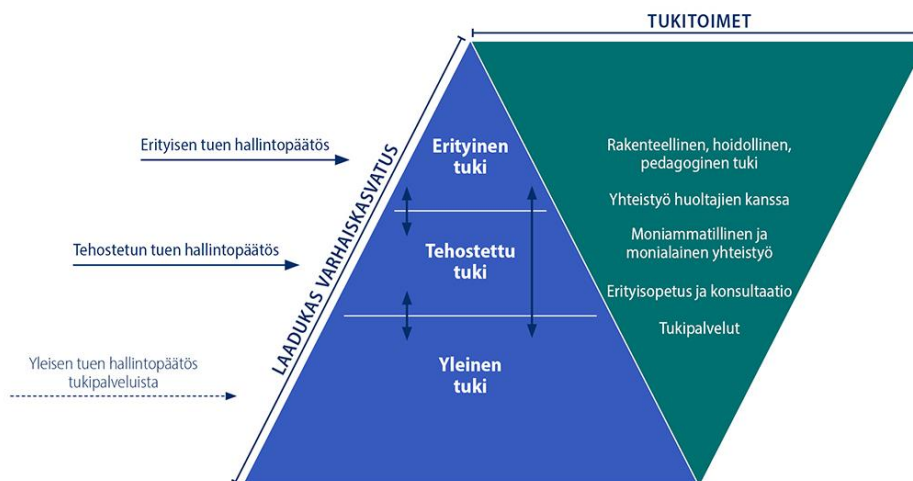
5. Lapsen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea kuten varhaiskasvatuslaissa on säädetty (Varhaiskasvatuslaki 15 a §). Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä (Kuvio 6). (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoen
varhaiskasvatuksessa lapsen
tuen toteuttamisen
lähtökohtana on laadukas ja
lapsilähtöinen
varhaiskasvatus.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksessa toteutettava tuki

Kuvio 6. Lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lumijoen varhaiskasvatuksessa lapsen tuen toteuttamisen lähtökohtana on laadukas ja lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan jokaisen lapsen yksilöllisyys ja lasten erilaiset lähtökohdat. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on pohjana toiminnan pedagogisessa suunnittelussa ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet yhdessä huoltajan kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta luodaan tavoitteet koko varhaiskasvatusryhmän toiminnan suunnittelulle ja toteutukselle.

Lumijoella laadukkaaseen varhaiskasvatukseen kuuluvat muun muassa sensitiivinen ja lapsilähtöinen pedagogiikka, pienryhmäpedagogiikka, suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, oppimisympäristön ja toiminnan selkeä jäsentäminen, ennakointi sekä kuvien ja puhetta tukevien kommunikointimuotojen käyttäminen. Jokaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin täytyy vastata ja lapsella on oikeus saada tukea hänen tarvettaan vastaavalla tasolla. Tukitoimet tulee aloittaa heti tuen tarpeen ilmetessä ja tuki järjestetään osana lapsen arkea ja päivittäistä toimintaa. Tukea suunnitellaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

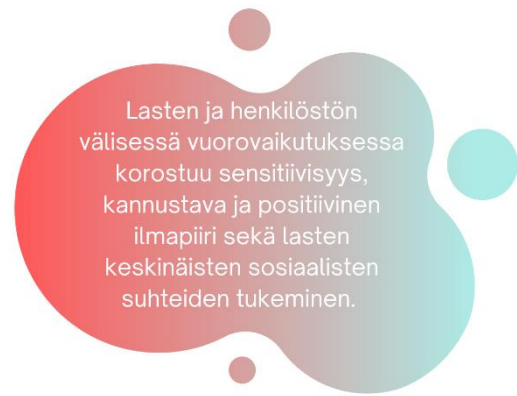
Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin. Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa siitä, että lapsen oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä toteutuu. Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Toimipaikan johtaja vastaa varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla. Johtaja huolehtii, että henkilöstö suunnittelee lapsen tuen osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunniteltu tuki arvioidaan lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa. Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä. Erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa. Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja/tai ryhmässä toteutettavaa opetusta. Tuki voi olla säännöllistä, osa- tai kokoaikaista. Tuki voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksena tai yhteisopettajuutena lapsen ryhmän opettajan kanssa. Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa. Varhaiskasvatuksen opettajaksi ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi kelpoinen henkilö on vastuussa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti jokainen lapsi on tasa-arvoinen ja yhdenvertainen ryhmän jäsen.

Varhaiskasvatuksessa voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia, joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella varhaiskasvatuksessa lapsen tarvitsema tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti lapsen varhaiskasvatusryhmässä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on tukea jokaisen lapsen yksilöllistä kehitystä ja oppimista. Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti jokainen lapsi on tasa-arvoinen ja yhdenvertainen ryhmän jäsen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön täytyy varmistaa, että kaikki lapset tuntevat kuuluvansa ryhmään ja syrjintää ei sallita. Kasvattajien ja lasten välinen vuorovaikutus on sensitiivistä ja kannustavaa. Lapsen tuki järjestetään muokkaamalla ryhmän toimintakulttuuria ja toimintaympäristöä vastaamaan tuen tarpeita.

Vastuu lapsen tuen toteutumisesta on koko varhaiskasvatuksen henkilöstöllä työnsä mukaisesti. Koko ryhmän henkilöstö osallistuu tukea tarvitsevan lapsen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon. Lasten yksilöllistä kasvua, oppimista ja hyvinvointia tuetaan kaikissa lapsen oppimisympäristöissä heti tuen tarpeen ilmaannuttua. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on tukea jokaisen lapsen vahvuuksia ja luoda myönteisiä oppimiskokemuksia. Ryhmän henkilöstö arvioi ja kehittää säännöllisesti pedagogiikkaa, toimintamenetelmiä ja oppimisympäristöä lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattujen tavoitteiden mukaisesti. Lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa korostuu sensitiivisyys, kannustava ja positiivinen ilmapiiri sekä lasten keskinäisten sosiaalisten suhteiden tukeminen.

Lumijoella varhaiskasvatusjohtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaavat tuen resurssien kohdentamisesta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatusjohtaja vastaa tuen tasojen ja tukipalveluja koskevista päätöksistä sekä tuen toteutumisesta sekä henkilöstön ammatillisesta osaamisesta lapsen tuen tarpeita vastaaviksi. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimii erityispedagogiikan asiantuntijana yhteistyössä henkilöstön kanssa ja suunnittelee, kehittää, ohjaa ja arvioi lasten tuen toteutumista. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja antaa konsultaatiotukea ja/tai osa-aikaista opetusta ryhmässä yksittäisen lapsen kanssa säännöllisesti tai jaksoittain. Lapsi- ja ryhmäkohtainen avustaja mahdollistaa tukea tarvitsevan lapsen/lasten osallisuuden toteutumisen ryhmässä tukipalvelupäätöksen mukaisesti. Avustaja toimii yhtenä tiimin jäsenenä ohjaten myös kaikkia ryhmän lapsia.

5.1. Yhteistyö tuen aikana

Varhaiskasvatus järjestetään yhteistyössä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa sekä tarvitsemaansa tukea. Lapsen tuki edellyttää toimivia paikallisia yhteistyörakenteita ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämistä. Yhteistyötä tehdään lapsen ja huoltajien kanssa sekä monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen,

tuen järjestämisen keskeisistä periaatteista sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista. Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia. Lapsen tuen toteuttamisen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatusta- ja perheneuvolan ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Sujuva yhteistyö Lumijoella perustuu huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön väliseen luottamukseen ja avoimeen vuorovaikutukseen. Lapsen vahvuuksien ja onnistumisten esiintuominen sekä myönteisen palautuksen antamisen merkitys korostuu keskusteluissa tukea tarvitsevan lapsen huoltajan kanssa. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on tukea lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen opettaja ja erityisopettaja tiedottavat huoltajia tuen järjestämisen periaatteista, toteuttamistavoista ja vastuista. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kohtaa huoltajan päivittäin lapsen tuonti- ja hakutilanteissa ja lisäksi hyödynnetään sähköisiä kanavia tiedottamisessa.

Varhaiskasvatuksen toimipaikan vaihtuessa tai lapsen siirtyessä esiopetukseen, tiedonsiirrosta sovitaan huoltajan kanssa. Tiedonsiirrosta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Lapsen tietojen siirtämisen lähtökohtana on aina yhteistyö huoltajien kanssa ja heidän antamansa suostumus tiedonsiirtoon. Tuen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömät tiedot siirretään salassapitovelvollisuuden estämättä. Tiedot tulee arvioida jokaisessa yksittäistapauksessa erikseen.

Sujuva yhteistyö Lumijoella perustuu huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön väliseen luottamukseen ja avoimeen vuorovaikutukseen.

5.2. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työ tavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Lapselle määritellään sopivin tuen taso ja tuen muodot tuen antamisen periaatteiden mukaisesti, mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen tuen muodot tarkoittavat lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat **yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki**. Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Kuvio 7. Lapsen tuen malli Lumijoella

Lapsella on myös oikeus tuen palveluihin ja apuvälineisiin tuen tarpeen mukaan. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tällaisia ovat esimerkiksi liikkumiseen ja muihin fyysisiin toimintoihin liittyvät järjestelyt, kuten pyörätuoliliuskat ja kaiteet tai lapsen kommunikaatioon, näköön, kuuloon, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen liittyvät apuvälineet, kuten kommunikointia tukevat lelut, digitaaliset sovellukset, pelit tai äänikirjat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta (Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) 2 § 3 momentti). Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisen vaihtoehdoista määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

5.2.1. Yleinen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuki on lyhytkestoista ja/tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen. Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa tukea. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. Mahdollisista tukipalveluista, kuten tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella yleistä tukea voidaan antaa kaikille varhaiskasvatuksen lapsille ja se tulee kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen vahvistaminen tulee aloittaa viipymättä, jos laadukas varhaiskasvatus ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Aloitteen lapsen tuen vahvistamisesta voi tehdä varhaiskasvatusryhmän henkilöstö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, huoltaja tai muu asiantuntija. Yleinen tuki sisältää yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja ja tukitoimia, jotka toteutetaan kiinteänä osana ryhmän pedagogista toimintaa. Yksittäisiä tuen keinoja voivat olla esimerkiksi erilaiset työtavat tai pedagogiset menetelmät, lapsen yksilölliset tarpeet huomioonottava pienryhmätoiminta, kokopäiväpedagogiikka tai turvallisen fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen oppimisympäristön vahvistaminen. Yleinen tuki voi olla myös varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja osa-aikaista opetusta.

Varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa yhdessä huoltajan kanssa yleisen tuen keinot ja tavoitteet lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tukitoimet tulee kirjata konkreettisella tasolla ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Lumijoen varhaiskasvatuksessa on käytössä pedagogisen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin tueksi Yleisen tuen tsekkauslista.

5.2.2. Tehostettu tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna tehostettuna tukena, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tukea annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja se aloitetaan heti tuen tarpeen ilmetyä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee sitä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsen tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen tarpeiden moninaistumista. Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Tehostetun tuen tarvetta arvioidaan, kun yleisen tuen keinot ovat käytössä ja lapsi tarvitsee samanaikaisesti ja säännöllisesti useita tuen muotoja. Tehostettu tuki on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Siinä korostuvat lapselle annettavien tukimuotojen yksilöllisyys ja suunnitelmallisuus. Tehostettu tuki toteutetaan lapsen varhaiskasvatusryhmässä. Tehostetussa tuessa lapsen ohjausta ja toiminnan eriyttämistä suunnitellaan ja toteutetaan yksilöllisemmin. Tehostettu tuki voi tarkoittaa myös lapsiryhmän kokoon tai henkilöstön mitoittamiseen ja rakenteeseen liittyvillä ratkaisuilla. Tehostetun tuen aikana varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio ja osa-aikainen opetus tiivistyy.

Varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa tehostetun tuen menetelmät, toimintatavat ja tavoitteet lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan yhteistyössä huoltajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Myös monialainen yhteistyö tiivistyy ja mahdollisia asiantuntijalausuntoja hyödynnetään tuen suunnittelussa sekä toteuttamisessa huoltajan suostumuksella. Tehostetun tuen tukitoimien riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa.

5.2.3. Erityinen tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsella on oikeus saada erityistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Erityisen tuen tarvetta tulee arvioida, kun yleisen tai tehostetun tuen toimenpiteet ja ratkaisut eivät riitä. Erityinen tuki muodostuu useista eri tuen muodoista ja tukipalveluista. Se on jatkuvaa ja kokoaikaista sekä yksilöllisesti suunniteltua ja toteutettua. Erityinen tuki voidaan toteuttaa pienryhmäopetuksena tai yksilöopetuksena sekä yhteisopettajuuden eri mallein. Oppimisympäristö, opetusmenetelmät ja materiaalit valitaan lapsen tarpeiden pohjalta.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu erityisen tuen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Erityisen tuen aikana varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki on säännöllistä sekä jatkuvaa ja tuki voi olla konsultoivaa. Erityispedagogista osaamista voidaan vahvistaa siten, että ryhmässä toimii osaaikaisesti varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa erityisen tuen menetelmät, toimintatavat ja tavoitteet lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan yhdessä huoltajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Yhteistyö vahvistuu varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä huoltajan kanssa erityisen tuen aikana. Monialainen yhteistyö on lapsen edun mukaista. Huoltajat kuuluvat lapsen monialaiseen asiantuntijaryhmään. Monialainen yhteistyö on säännöllistä ja mahdollisia asiantuntijalausuntoja hyödynnetään tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa huoltajan suostumuksella. Erityisen tuen tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa.

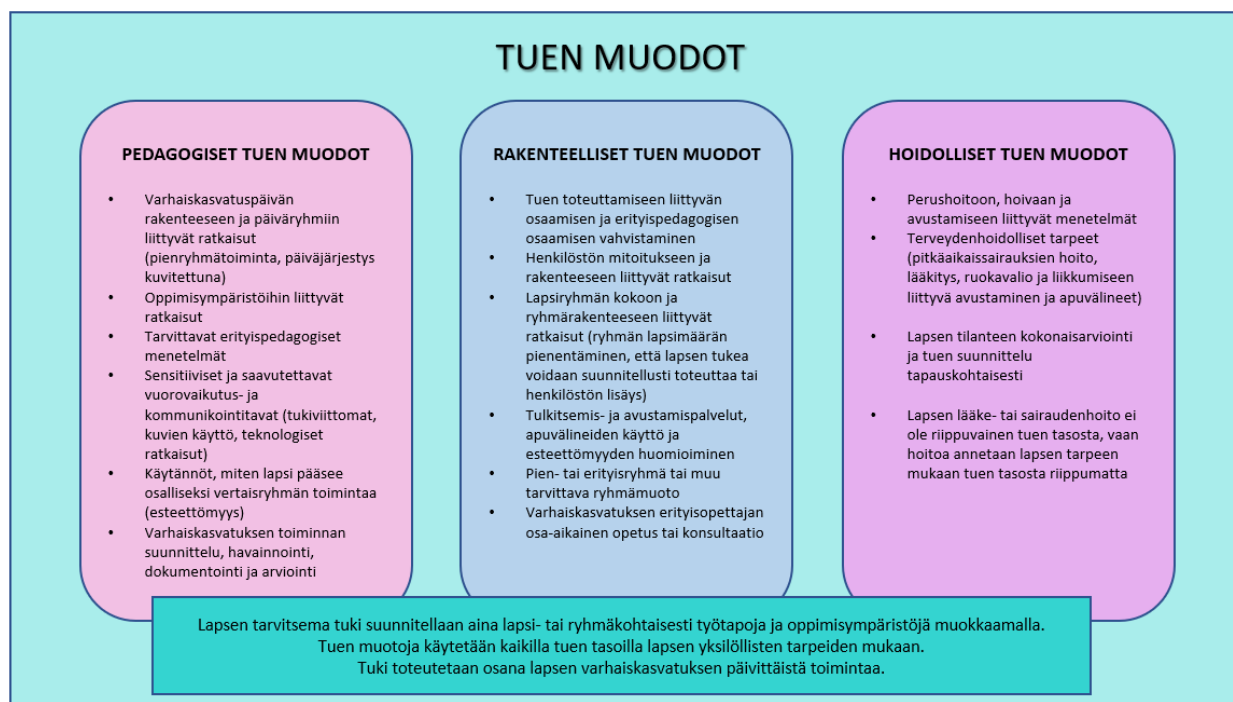
5.2.4. Tuen muodot

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Lapsen tuki voi sisältää **pedagogisia**, **rakenteellisia** ja **hoidollisia** tuen muotoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa.

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Tuen pedagogisten, rakenteellisten ja hoidollisten toimintatapojen tulee olla lapsen edun ja tuen tarpeen mukaisia, ja niissä käytetään paikallista ja tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi lapsen apuvälineiden käyttöä tai avustamista suunniteltaessa tulee ensisijaisesti järjestää nämä tukitoimet niin, että lapsi on osa vertaisryhmää sekä mukana samoissa tiloissa ja tilanteissa muun lapsiryhmän kanssa (Kuvio 8). (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Kuvio 8. Tuen muodot

Pedagoginen tuki

Pedagogiset tuen muodot ovat ensisijainen keino vastata lapsen tuen tarpeisiin. Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen kuuluvat muun muassa sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Pienryhmäpedagogiikka ja oppimisympäristöjen muokkaaminen vastaavat myös pedagogisen tuen tarpeisiin. Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten ja erityispedagogisten työtapojen ja menetelmien käyttöä. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia, erityispedagogisia menetelmiä voidaan suunnitella, soveltaa ja toteuttaa joko yhden lapsen, pienen ryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana. Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Rakenteellinen tuki

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoittamiseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan. Ryhmän henkilöstörakennetta voidaan vahvistaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Erityisopettajan tuki voi olla osa-aikaista tai henkilöstön konsultaatiota ja se voi myös olla yhteisopettajuutta, mallintamista tai pienryhmien ohjaamista. Avustamispalvelu voi olla lapsi tai ryhmä kohtaista tukea. Lapsimäärän pienentämisellä muutetaan henkilöstön ja lasten suhdelukua siten, että lapsen tukea voidaan suunnitellusti toteuttaa ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineiden käyttäminen, esteettömyyden huomioiminen sekä pien- tai erityisryhmä voivat olla lapsen tarvitsemia rakenteellisia tuen muotoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Hoidollinen tuki

Hoidollisen tuen muodot tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta. Lapsen lääkähoidon tarpeen tilanteessa lapselle laaditaan lääkehoitosuunnitelma, joka

laaditaan yhteistyössä huoltajien ja lapsen ryhmän henkilöstön kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa arvioidaan aina tapauskohtaisesti, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. Jokaisen lapsen kohdalla tehdään lapsen tilanteen kokonaisarviointi. Lapsen lääke- tai sairaudenhoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan. Tuen pedagogisten, rakenteellisten ja hoidollisten toimintatapojen tulee olla lapsen edun ja tuen tarpeen mukaisia, ja niissä käytetään paikallista ja tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi lapsen apuvälineiden käyttöä tai avustamista suunniteltaessa tulee ensisijaisesti järjestää nämä tukitoimet niin, että lapsi on osa vertaisryhmää ja mukana samoissa tiloissa ja tilanteissa muun lapsiryhmän kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

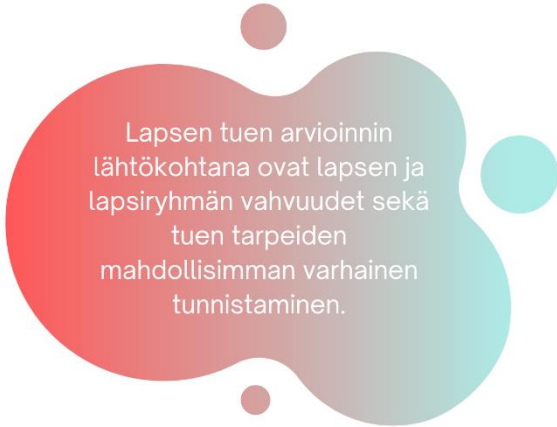

Tuen rakenteellisten ja hoidollisten toimintatapojen tulee olla pedagogisesti ja yksilöllisesti suunniteltuja.

5.3. Lapsen tuen arviointi ja varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla. Lapsen tuen tarvetta, sekä tuen riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan. Arviointia on kuitenkin tehtävä vähintään kerran vuodessa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä, tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut toteuttavat lapsen etua parhaiten. Lapsen mielipide sekä toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset osallistuvat arvioinnin

Lapsen tuen arvioinnin lähtökohdanna ovat lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä tuen tarpeiden mahdollisimman varhainen tunnistaminen.

tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsen tuen arvioinnin lähtökohtana ovat lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä tuen tarpeiden mahdollisimman varhainen tunnistaminen. Suunniteltaessa lapsen tukea arviointi kohdistuu varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan, toimintatapoihin sekä oppimisympäristöön kaikissa oppimistilanteissa. Lapsen tarvitsemaa tukea suunniteltaessa, järjestettäessä sekä arvioitaessa tehdään yhteistyötä lapsen ja lapsen huoltajan kanssa. Lapsen ja huoltajan osallisuus huomioidaan sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa että tukea toteutettaessa. Arvioitaessa, suunniteltaessa ja toteuttaessa tukea hyödynnetään mahdollisia asiantuntijalausuntoja ja tehdään lapsikohtaisesti monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalvelujen toimijoiden kanssa.

Lapselle annettava yleinen, tehostettu tai erityinen tuki perustuu tuen tarpeen arviointiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Tuen tarve, muodot ja tukipalvelut arvioidaan aina lapsikohtaisesti, vähintään kerran vuodessa. Lapsen tuen tarpeen tai varhaiskasvatuspaikan muuttuessa tulee tuen riittävyys ja toteutuminen arvioida uudelleen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Henkilöstön tehtävänä on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa sekä tukea osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa.

Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan seuraavat asiat:

Pedagogiset tuen muodot	Rakenteelliset tuen muodot	Hoidolliset tuen muodot	Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut	Tuen vaikuttavuuden arviointi
<ul style="list-style-type: none"> -varhaiskasvatus-päivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut - tarvittavat erityispedagogiset menetelmät - vuorovaikutus ja kommunikointitavat, esimerkiksi viittomien ja kuvien käyttö - käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaa, esimerkiksi esteettömyyden huomiointi. 	<ul style="list-style-type: none"> -tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen - henkilöstön mitoitukseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut - lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut - tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö - pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto - varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio 	<ul style="list-style-type: none"> -perushoitoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät - terveydenhoidolliset tarpeet, esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet. 	<ul style="list-style-type: none"> -yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa - lapsen tuen toteuttamisen vastuut - erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö - sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio - mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut. 	<ul style="list-style-type: none"> -tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta - tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat.

Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lapsen tuen taso, tuen muodot, tukipalvelut sekä tuen toteuttaminen ja siihen liittyvät vastuut ja työnjako. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan myös tukeen liittyvät päätökset. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos terapia toteutuu varhaiskasvatuspäivän aikana. Suunnitelmaan kirjataan myös toiminnan tavoitteiden muuttuminen sekä tavoitteiden saavuttaminen tai kun tuen tarve ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat päättyneet. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa ja arvioinnissa hyödynnetään mahdollisia asiantuntijalausuntoja. Tuen tarvetta ja sen toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja sen arvioinnista tuen aikana vastaa varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu suunnitelman laadintaan ja arviointiin erityispedagogiikan asiantuntijana. Lapsen tuen tarpeen muuttuessa ja siirryttäessä tuen tasolta toiselle, varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu esityksen tekemiseen yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Tukea tarvitsevan lapsen osallistuessa avoimeen varhaiskasvatukseen, hänelle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on mukana suunnitelman laadinnassa ja arvioinnissa.

5.4. Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Hallintopäätös menettelyssä noudatetaan hallintolakia. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämävastuussa oleva kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatustilain piiriin kuuluvassa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen hallintopäätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta. Lapsen saadessa varhaiskasvatusta ostopalveluna hankitussa varhaiskasvatuksessa hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämävastuussa oleva kunta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

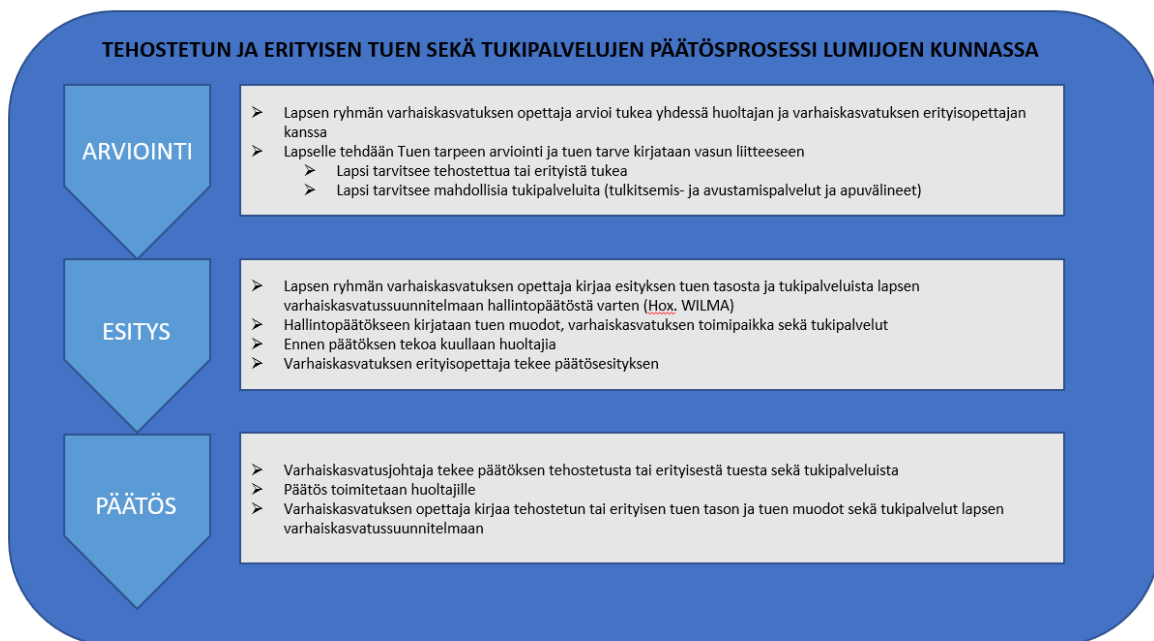
Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tuen muodoista
- varhaiskasvatuksen toimipaikasta
- tukipalveluista.

Lapsen varhaiskasvatusta voi järjestää useampi kuin yksi varhaiskasvatuksen järjestäjä. Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoroasumistilanteessa, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Tällöin varhaiskasvatuksen järjestäjillä on velvollisuus toimia tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Kukin toimija tekee hallintopäätöksen itse. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista. Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Lumijoella tehostetun ja erityisen tuen päätöksen valmistelu käynnistyy arvioimalla lapsen tarvitsemaa tukea (Kuvio 9). Tuen arviointi käynnistyy varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen perusteella tai huoltajien, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tekemän aloitteen avulla. Tuen järjestämiseen liittyvät hallintopäätökset tekee varhaiskasvatusjohtaja. Yleisen tuen tasolla tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös. Hallintopäätöksiin liitetään valitusosoitus, jonka avulla huoltajat voivat hakea siihen muutosta.

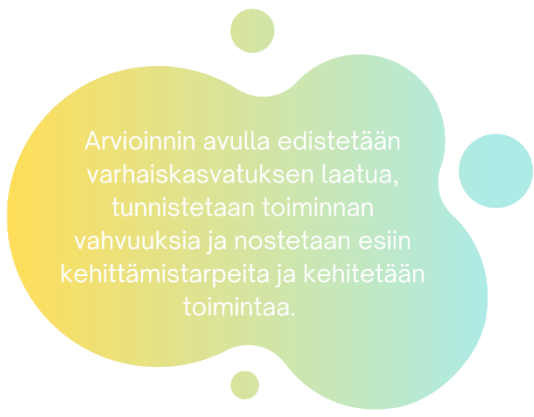
Kuvio 9. Tehostetun ja erityisen tuen sekä tukipalvelujen päätösprosessi Lumijoen kunnassa.

Huoltajia kuullaan tehostettua ja erityistä tukea sekä tukipalveluja esitettäessä sekä päätöstä tehtäessä. Lapsen näkökulma ja mielipide huomioidaan lapsen ikä- ja kehitystasolle sopivalla tavalla. Hallintopäätökseen kirjataan pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot sekä tukipalvelut (avustamis- ja tulkintapalvelut sekä apuvälineet) ja varhaiskasvatuksen toimipaikka. Kun lapsen saama tuki ei ole riittävää, kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan esitys tehostetusta tai erityisestä tuesta yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Tehostettu ja erityinen tuki sekä tukipalvelut tarkistetaan tuen tarpeen ja varhaiskasvatuksen toimipaikan muuttuessa. Esiopetukseen siirryttäessä tuki arvioidaan uudelleen perusopetuslain mukaisesti. Kun lapsi osallistuu esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatukseen, tehostetusta ja erityisestä tuesta ja tarvittavista tukipalveluista tehdään hallintopäätös sekä perusopetus- että varhaiskasvatuslain mukaisesti. Hallintopäätös tehdään määräaikaisesti ja kumotaan, jos tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä.

6. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

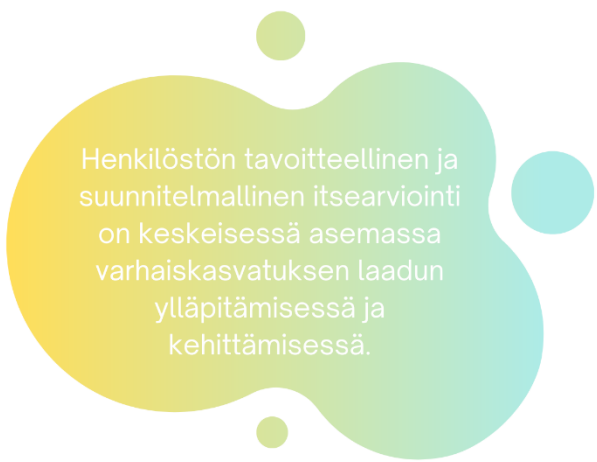
Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Systemaattinen arviointi edellyttää järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

6.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoituksena on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. **Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista.** (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Kansallisen tason arvioinnin tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskeissa asioissa. Kansallisen tason arvioinnit palvelevat varhaiskasvatuksen kehittämistä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Arviointitietoja voidaan hyödyntää myös kansainvälisissä vertailuissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä- ja yksikötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. On tärkeää, että paikallisilla päättäjillä, huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen

henkilöstöllä on ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Järjestäjä- ja yksikötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt. Lapsen tuen (luku 5) toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeää arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen tuen arviointi sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tätä arviointitehtävää kuvataan tarkemmin luvussa 5. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022)

6.2. Pedagogisen toiminnan arviointi Lumijoella

Lumijoella varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Arvioinnin lähtökohtana on varhaiskasvatussuunnitelma. Tarkoituksena on tarkastella vasuihin kirjatut tavoitteiden toteutumista lapsen arjessa sekä mitkä ovat varhaiskasvatustoiminnan vahvuudet ja kehittämistarpeet. Arviointia toteutetaan suunnitelmallisesti eri tasoilla (lapset, kasvattaja, tiimi, yksikkö, järjestäjä, kansallinen taso). Arviointia varten tietoa kerätään erilaisin keinoin ja menetelmin. Tiimien ryhmävasut tuottavat arviointia varten tiimikohtaista tärkeää tietoa. Tiimi ja koko yksikön henkilöstö arvioi oppimisympäristöä ja toimintakulttuuria ja **toimintasuunnitelman** toteutumista.

Kansallisen tason arvioinnilla tarkoitetaan asiakirjojen, varhaiskasvatusprosessien ja tavoitteiden arviointia. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus tukee kuntaa arviointitehtävässä kehittämällä arviointikriteerejä laadunarvioinnin tueksi. Lumijoen varhaiskasvatusjohtaja kuuluu Kansallisen arviointikeskuksen, Karvin varhaiskasvatuksen arviointiverkostoon.

Järjestäjätason arvioinnilla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen järjestämisen, toiminnan ja laadun arviointia. Lumijoen varhaiskasvatuksen laatua arvioidaan osana kunnan muita prosesseja arvojen ja päämäärien mukaisesti. Pedagogisen toiminnan painopisteet ja kehittämistarpeet tarkentuvat vuosittain ja niitä hyödyntäen henkilölle tarjotaan koulutusta. Järjestäjätason arvioinnista vastaa varhaiskasvatusjohtaja.

Varhaiskasvatuksessa
arvioidaan henkilöstön
toimintaa.

Yksikkötason arviointi on varhaiskasvatusyksikön pedagogisen toiminnan arviointia. Lapsen ja koko lapsiryhmän havainnointi on toiminnan suunnittelun perustana. Saatuja havainnointitietoja hyödynnetään uuden toiminnan suunnittelussa. Arviointityö on jatkuvaa toiminnan havainnointia, reflektointia ja työn kehittämistä.

Päivittäinen yhteistyö huoltajien kanssa, vanhempainillat ja muut yhteiset kokoontumiset antavat mahdollisuuden kerätä arviointitietoa. Tilanteissa voi antaa suullista palautetta tai mahdollistetaan kirjallisen anonyymi palautteen antaminen. Saatu palaute käsitellään ja otetaan huomioon työn kehittämisessä.

Varhaiskasvatuksen arvioinnissa ja kehittämisessä on tärkeässä roolissa henkilöstön aktiivinen itsearviointi. Itsereflektion avulla henkilöstö arvioi toteutunutta pedagogista toimintaa. Tiimien käymissä viikoittaisten pedagogisten palaverien teemoihin kuuluvat toiminnan jatkuva reflektointi ja lapsilähtöisen toiminnan tarkastelu. Lumijoella toimii luonnossa kotonaan päiväkotiryhmä, jonka toiminnan arviointia ja kehittämistä tarkastellaan myös painopisteen näkökulmasta. Tiimin arviointikeskustelua ohjaa varhaiskasvatuksen opettaja, jolta edellytetään osaamista arvioivasta ja kehittävästä työotteesta.

Huoltajilta kerätään arviointitietoa päivittäisten keskustelujen ja vasukeskustelujen lisäksi vuosittaisilla asiakaspalautekyselyillä. Tulokset käsitellään yhdessä henkilöstön kanssa ja tarvittavat kehittämistarpeet ja siihen liittyvät kehittämissuunnitelmat kirjataan yksikön toimintasuunnitelmaan. Systemaattiseen tiedonkeräämiseen pohjautuva arviointi ja kehittäminen vaatii suunnitelmallisuutta. Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset ja keskeiset sisällöt tulevat vastaajien tiedoksi.

Lumijoen varhaiskasvatuksessa toteutetaan varhaiskasvatusjohtajan johdolla **yksilö- ja ryhmäkehityskeskustelut**. Keskusteluihin valmistaudutaan esihenkilön laatiman lomakkeen avulla. Kehityskeskustelu ovat luottamuksellinen keskustelu, jossa omaa toimintaa arvioidaan yksilön ja tiimin näkökulmasta. Saadun tiedon perusteella tehdään tarvittavia kehittämistoimia. Lumijoella **yksikkötason arvioinnista** ja kehittämisestä vastaa varhaiskasvatusjohtaja.

**Lumijoen
varhaiskasvatuksen kysely**

Arvoisa huoltaja,

haluamme kehittää Lumijoen kunnan varhaiskasvatusta ja pedagogista toimintaamme entistä laadukkaammaksi. Toivoisimme, että ehditte käyttää hetken aikaanne ja vastaavan ohaiseen kyselyyn, jonka tarkoituksena on arvioida varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa. Aikaa vastaamiseen menee noin 5 minuuttia.

Kysely on lapsikohtainen, joten toivomme, että vastaatte kyselyyn jokaisen lapsen osalta erikseen. Vastaukset kootaan ryhmittäin, joten lapsesi ryhmän työntekijät saavat vastauksistasi tärkeää tietoa omaan työhönsä ja voivat kehittää itseään kyselyn vastausten avulla.

Vastaaminen kyselyyn tapahtuu anonyymisti ja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti. Miellipiteenne ja kokemuksenne on meille tärkeitä, jotta voimme kehittää toimintaamme tukemaan parhaalla mahdollisella tavalla lapsenne hyvinvointia, kasvua ja oppimista.

Lumijoki
Aijon luksusta

Ryhmävasu ja tiimisopimus

Tiimien tärkeänä arviointityökaluna toimii **ryhmävasu**, jonka työstäminen aloitetaan toimintakauden alussa. Ryhmävasua arvioidaan ja sen sisältöä työstetään aktiivisesti koko toimintakauden ajan. Aluksi keskitytään laatimaan ryhmävasuun sisältöjä, joita täydennetään lapsiryhmästä saadun tiedon perusteella ja myöhemmin toimintakauden edetessä täsmennetään, arvioidaan ja päivitetään.

Ryhmävasua hyödynnetään tiimien viikoittaisissa pedagogisissa palavereissa, joissa tarkastellaan ja arvioidaan toteutunutta toimintaa sekä suunnitellaan ja kehitetään tulevaa toimintaa saadun tiedon perusteella. Ryhmävasuun kirjataan suunnitelma väliarvioinnin aikataulusta. Henkilöstö huolehtii omalta osaltaan ryhmävasussa sovittujen käytäntöjen toteutumisesta.

Ryhmävasun ohella tiimi työstää **tiimisopimuksen** johon tiimin jäsenet yhteistyössä kirjaavat työlle ja työnjaolle merkityksellisiä asioita, kuten arvoja ja toimintatapoja. Koko tiimi sitoutuu yhteiseen sopimukseen. Esihenkilö on läsnä laatimisen aikana ja on tietoinen sopimuksen sisällöstä. Tiimisopimuksen tarkoituksenmukaisuutta ja toteutumista arvioidaan ennalta sovitun aikataulun mukaisesti ja tehdään tarvittavia tarkennuksia. Tiimisopimuksen lähempi tarkastelu tulee ajankohtaiseksi esimerkiksi tiimin henkilöstön vaihtuessa.

Henkilöstö huolehtii omalta osaltaan ryhmävasussa sovittujen käytäntöjen toteutumisesta.

Yksilötason arvioinnissa huomio kiinnittyy lapsen vasuun. Siihen on kirjattu yhteistyössä huoltajien kanssa pedagogiselle toiminnalle tavoitteita ja yksilötason arvioinnissa niiden toteutumista arvioidaan. Varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnista vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja.

Lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita arvioidaan ennen vasun päivitystä tai uuden suunnitelman laatimista vähintään kerran vuodessa ja tarvittaessa. Arvioinnissa henkilöstö, huoltajat ja lapsi arvioivat, miten suunnitelmaan kirjatut tavoitteet on huomioitu ja toteutettu varhaiskasvatuksen toiminnassa.

Lasten kanssa tehtävä arviointi on osa lapsiryhmän pedagogista työskentelyä sisältäen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen näkökulman. Henkilöstö mahdollistaa lapsiryhmän tuntemuksen perusteella jokaiselle lapselle sopivan arviointi menetelmän ja mahdollisuuden ilmaista mielipiteitään. Arvioinnissa hyödynnettävien menetelmien ja toteutuksen suunnittelussa kasvattajat huomioivat lapsiryhmän taidot ja vahvuudet. Pienempien lasten kanssa kuvien hyödyntäminen ja kahdenkeskiset tuumaustauot voivat helpottaa lapsen osallisuuden kokemusta. Isompien lasten kanssa hyödynnetään lisäksi muita osallisuutta tukevia toimintatapoja kuten viikkokatsaukset, tuumaustuokiot, kokoukset, hymiöt jne. Lapsilta saadun materiaalin ja dokumentoinnin avulla lapsiryhmän pedagogista työskentelyä arvioidaan ja kehitetään lasten toivomaan suuntaan.

Pienempien lasten kanssa kuvien hyödyntäminen ja kahdenkeskiset tuumaustauot voivat helpottaa lapsen osallisuuden kokemusta.

7. Lähteet

Laura Kirves & Maria Stoor-Grenner, MLL- julkaisu, 2017, Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa

Opetushallitus, Kirsi Tarkka, 2018, Johdanto pedagogiseen dokumentointiin

Opetushallitus, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pätkinäkuoressa, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa> (viittaus 22.8.2022)

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa, <https://okm.fi/lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa> (viittaus 22.8.2022)

Suomen latu, Luonnossa kotonaan, 2022, <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/luonnossa-kotonaan.html> (viittaus 17.8.2022)

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Varhaiskasvatuslaki 10 §

Varhaiskasvatuslaki 15 a §

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022